

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 18 oktober 2023
(OR. en)

14009/23

VISA 201
COEST 548
COWEB 123
MIGR 323
FRONT 307
ASIM 90
COMIX 445

FÖLJENOT

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 18 oktober 2023

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

Komm. dok. nr: COM(2023) 730 final

Ärende: RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET
OCH RÅDET
SJÄTTE RAPPORTEN INOM RAMEN FÖR
UPPHÅVANDEMEKANISMEN FÖR VISERINGAR

För delegationerna bifogas dokument – COM(2023) 730 final.

Bilaga: COM(2023) 730 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 18.10.2023
COM(2023) 730 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET
SJÄTTE RAPPORTEN INOM RAMEN FÖR UPPHÄVANDEMEKANISMEN FÖR
VISERINGAR

Innehåll

INLEDNING	2
I. LÄNDER I EU:S GRANNSKAP	5
1. LÄNDER SOM HAR VARIT VISERINGSFRIA I MINDRE ÄN SJU ÅR.....	5
GEORGIEN	5
UKRAINA	11
2. LÄNDER SOM HAR VARIT VISERINGSFRIA I MER ÄN SJU ÅR.....	16
ALBANIEN	16
BOSNIEN OCH HERCEGOVINA.....	19
REPUBLIKEN MOLDAVIEN.....	22
MONTENEGRO.....	25
NORDMAKEDONIEN	28
SERBIEN.....	31
II. ANDRA VISERINGSFRIA LÄNDER.....	35
VISERINGSFRIA LÄNDER MED SYSTEM FÖR MEDBORGARSKAP FÖR INVESTERARE...	35
VANUATU	36
STATER I ÖSTRA KARIBIEN	38
SLUTSATS.....	40

INLEDNING

Viseringsliberalisering är en pelare i EU:s samarbete om migration, säkerhet och rättvisa. Därigenom underlättas rörlighet och kontakter mellan människor.

Enligt artikel 8.4 i förordning (EU) 2018/1806 (*viseringsförordningen*)¹ ska kommissionen säkerställa en lämplig övervakning av att de länder, vilkas medborgare har erhållit viseringsfritt tillträde till EU efter det att en dialog om viseringsliberalisering framgångsrikt har slutförts, fortsatt uppfyller kraven. För detta ändamål har kommissionen sedan 2017 antagit fem rapporter inom ramen för upphävandemekanismen för viseringar², som omfattar de viseringsfria länderna på västra Balkan (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien) och i det östliga partnerskapet (Georgien, republiken Moldavien – nedan kallad *Moldavien* – och Ukraina).

På grundval av slutsatserna i dessa rapporter och den övergripande övervakningen av de viseringsfria system som EU har med länder runt om i världen³, antog kommissionen den 30 maj 2023 ett meddelande⁴ som belyste de största utmaningarna på områdena irreguljär migration och säkerhet kopplade till de viseringsfria systemens funktion samt de största bristerna i den nuvarande upphävandemekanismen för viseringar. Genom meddelandet inleddes en samrådsprocess om möjliga sätt att hantera dessa utmaningar och förbättra mekanismen.

En av de aspekter som omfattas av meddelandet gäller behovet av en förstärkt övervakning av viseringsfria länder, i linje med Europeiska rådets slutsatser av den 9 februari 2023⁵. Som tillkännagavs i ordförande Ursula von der Leyens skrivelse till Europeiska rådet den 20 mars 2023 lägger kommissionen i dag fram ett lagstiftningsförslag om översyn av upphävandemekanismen för viseringar⁶ samt en ny strategisk och omfattande rapport om upphävandemekanismen för viseringar. Ett av de viktigaste målen med förslaget är att stärka kommissionens övervaknings- och rapporteringsuppgifter och införa en uttrycklig möjlighet för rapporten om upphävandemekanismen för viseringar att omfatta andra geografiska områden än EU:s grannländer, med fokus på de tredjeländer som har särskilda problem som, om de inte åtgärdas, kan leda till att upphävandemekanismen aktiveras.

Å ena sidan bedöms i rapporten, i enlighet med artikel 8.4 i förordning (EU) 2018/1806, den kontinuerliga efterlevnaden av viseringsliberaliseringskraven för länder som har slutfört en dialog om viseringsliberalisering för mindre än sju år sedan (Georgien och Ukraina). Å andra sidan är rapporteringen om de länder som har slutfört en dialog om viseringsliberalisering för mer än sju år

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1806 av den 14 november 2018 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (EUT L 303, 28.11.2018, s. 39).

² COM(2017) 815 final (första rapporten); COM(2018) 856 final (andra rapporten); COM(2020) 325 final (tredje rapporten); COM(2021) 602 final (fjärde rapporten); COM(2022) 715 final/2 (femte rapporten).

³ Enligt förteckningen i bilaga II till förordning (EU) 2018/1806.

⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om övervakningen av EU:s system för viseringsfrihet, COM(2023) 297 final.

⁵ Extra möte i Europeiska rådet (9 februari 2023) – Slutsatser, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/sv/pdf>. Europeiska rådet betonade att grannländernas anpassning ”till viseringspolitiken är brådskande och av avgörande betydelse för migrationshanteringen och för att de viseringsfria systemen i förekommande fall överlag ska fungera väl och vara hållbara” och att ”övervakningen av grannländernas viseringspolitik bör förstärkas”.

⁶ COM(2023) 642.

sedan (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Moldavien, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien)⁷ inriktad på särskilda utmaningar kopplade till viseringsfria system med dessa länder, t.ex. anpassning av viseringspolitiken, system för medborgarskap för investerare, återtagandesamarbete och ogrundade asylansökningar.

Frågor gällande riktmärken som behandlats i de dialoger om viseringsliberalisering som länderna har slutfört bedöms för alla åtta länderna som en del av utvidgningsprocessen, inom ramen för kapitel 23, rättsväsen och grundläggande rättigheter, och kapitel 24, rättsliga och inrikes frågor, och rapporteras om i mer detalj i kommissionens kommande årliga utvidgningspaket. Framför allt rapporteras i utvidgningspaketet också i detalj om kandidatländernas och potentiella kandidaters insatser för att stärka rättsstatsprincipen och kampen mot korruption. Detta är en del av de så kallade ”grundläggande principerna”, som är en hörnsten i anslutningsprocessen och som kommer att avgöra partnernas övergripande framsteg på vägen mot EU-medlemskap.

När det gäller västra Balkan bygger rapporten på det pågående genomförandet av EU:s handlingsplan för att hantera migration längs rutten i enlighet med kommissionens förslag av den 5 december 2022⁸. Handlingsplanen innehöll bland annat åtgärder för att hantera den ökande irreguljära migrationen till EU via västra Balkanrutten 2022. De ökade passagera av medlemsstaternas yttre gränser var i viss mån resultatet av sekundära förflyttningar genom regionen och viseringsfria inresor på västra Balkan, av personer som reste vidare till EU. Handlingsplanen har bidragit till att se till att inresorna har minskat och syftar till att utveckla gemensamma, samordnade åtgärder på EU-nivå, men även till att ytterligare stärka samarbetet mellan EU och partnerna på västra Balkan i migrationsfrågor. Handlingsplanen omfattar gränsförvaltning, asyl- och mottagningskapacitet, bekämpning av smuggling av migranter, återtagandesamarbete och återvändande samt anpassning av viseringspolitiken.

På det hela taget har en god genomförandtakt upprätthållits på alla dessa politikområden, tack vare ökat engagemang och utåtriktad verksamhet till alla partner på alla nivåer på västra Balkan. Arbetet med att genomföra handlingsplanen måste dock fortsätta. Irreguljär migration är fortfarande en väsentlig utmaning för partnerna på västra Balkan. Bekämpning av smuggling av migranter och människohandel är fortfarande en prioriterad fråga. Viseringskraven har återinförts i regionen för vissa nationaliteter som har stor betydelse för ökningen av antalet irreguljära inresor 2022, men att säkerställa ytterligare viseringsanpassning är nödvändigt. Kommissionen har utökat sitt ekonomiska stöd med en total finansiering för migrationsrelaterad verksamhet i regionen inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III) på 291,9 miljoner euro (2021–2023).

År 2023 hade man fram till den 31 augusti registrerat 62 967 irreguljära gränspassager vid inresa till EU:s medlemsstater längs västra Balkanrutten⁹. Detta motsvarar en minskning med 28 % jämfört med samma period 2022 och är till stor del en följd av den pågående processen för viseringsanpassning av partner på västra Balkan. De nationaliteter som främst observeras längs rutten är fortfarande syrier, afghaner och turkar.

⁷ Enligt artikel 8.4 i förordning (EU) 2018/1806 ska kommissionen endast rapportera under en period på sju år efter dagen för ikraftträdandet av viseringsliberaliseringen för dessa tredjeländer. Därefter får kommissionen fortsätta att rapportera när den anser det vara nödvändigt, eller på begäran av Europaparlamentet eller rådet.

⁸ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf.

⁹ Operationella data, Frontex, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>.

Rapporten bygger på bidrag från de åtta länder som omfattas, Europeiska utrikestjänsten och EU:s delegationer, EU:s berörda byråer för rättsliga och inrikes frågor¹⁰ och medlemsstaterna. Sjutton medlemsstater lämnade bidrag till relevanta exempel på samarbete med de berörda länderna på områdena migration och säkerhet. Dessa bidrag har legat till grund för de relevanta bedömningarna i rapporten.

I denna sjätte rapport utvärderas de åtgärder som vidtogs av de berörda länderna 2022, med uppdateringar för 2023, om de anses ha en betydande inverkan på årets rekommendationer. I rapporten berörs också operativt samarbete med EU och med medlemsstaterna¹¹, och den innehåller en översikt över utvecklingen på migrationsområdet¹² som återspeglar Eurostats uppgifter för statistikåret 2022, inklusive förändringar jämfört med 2021.

Som tillkännagavs i meddelandet av den 30 maj 2023, och redan med genomförande av den nya strategi som anges i lagstiftningsförslaget om översynen av upphävandemekanismen, omfattar rapporten för första gången även andra geografiska områden utöver länder i EU:s närområde. Fokus ligger på viseringsfria länder där särskilda problem har uppstått och där ytterligare samarbete kan behövas för att hantera särskilda migrations- och/eller säkerhetsutmaningar som skulle kunna bedömas inom ramen för upphävandemekanismen för viseringar. För att följa upp en av de största utmaningar som identifierats i ovan nämnda meddelande bedöms i avsnitt II i rapporten de viseringsfria länder som har system för medborgarskap för investerare. System för medborgarskap för investerare (så kallade guldpass) i tredjeländer som har viseringsfritt tillträde till EU kan utgöra ett antal säkerhetsrisker för EU. Dessa system ger medborgarskapsrättigheter på grundval av lokala investeringar eller mot en fast avgift, med låga eller inga krav på bosättning, svaga säkerhetskontroller och ingen verklig koppling till det berörda tredjelandet. De berörda tredjeländerna marknadsför ofta dessa system som ”guldpass” i det uttryckliga syftet att tillåta viseringsfria resor till unionen för tredjelandsmedborgare som annars skulle omfattas av viseringskrav. Systemen kan användas av förmånstagarna för att kringgå det ordinarie förfarandet för Schengenvisering med ingående bedömningar av enskilda migrations- och säkerhetsrisker, vilket även innebär att åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism kan kringgåas¹³.

Kommissionen övervakar alla viseringsfria tredjeländer som har system för medborgarskap för investerare. För närvarande är flera viseringsfria tredjeländer föremål för noggrann granskning på grund av de potentiella riskerna med deras system för medborgarskap för investerare, eller på grund av deras planer att införa sådana system.

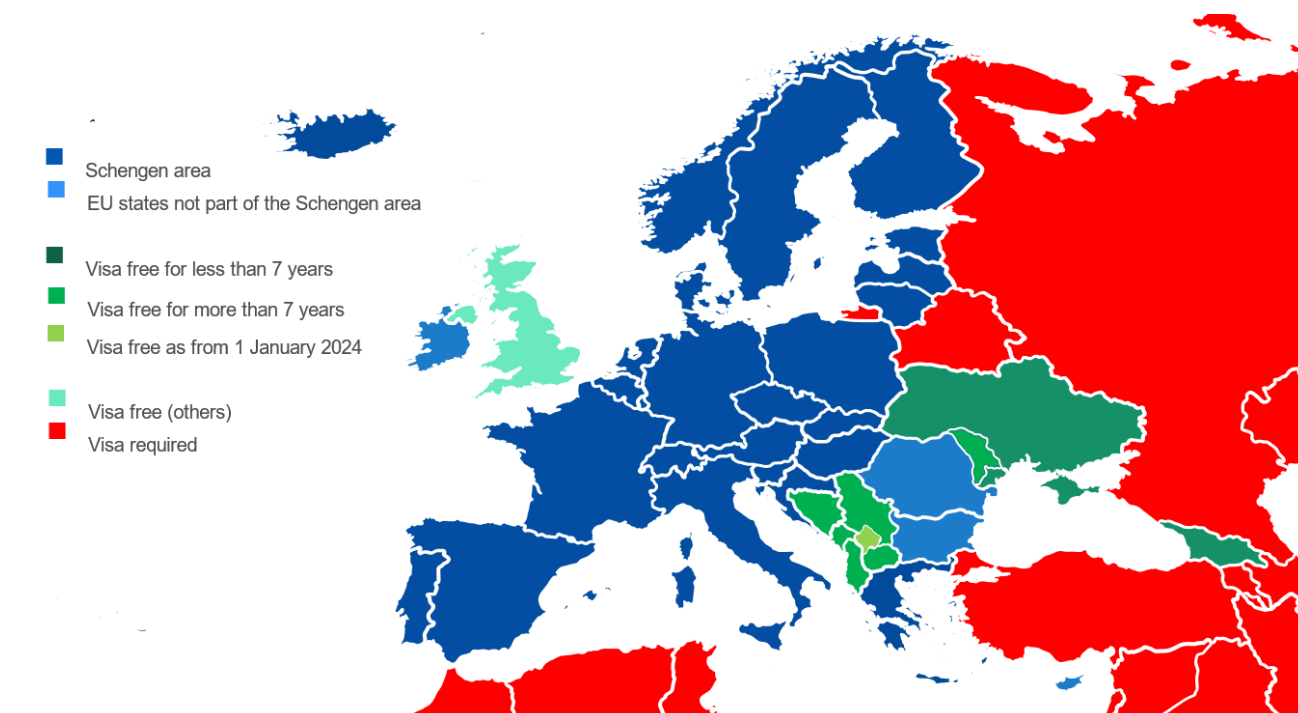
¹⁰ Europeiska unionens asylbyrå (EUAA), Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol).

¹¹ I denna rapport avses med ”medlemsstater” de medlemsstater som tillämpar förordning (EU) 2018/1806 (*viseringsförordningen*), dvs. alla nuvarande medlemsstater (utom Irland) och de Schengenassocierade länderna.

¹² Samtidigt som de riktmärken för viseringsliberalisering som avser migration är begränsade till de berörda tredjeländernas migrationspolitik återspeglar avsnittet om utvecklingen på migrationsområdet irreguljär migration till medlemsstaterna, beslut om nekade inresor fattade av medlemsstaterna och ansökningar om internationellt skydd inlämnade i medlemsstaterna av medborgare i de länder som omfattas av rapporten.

¹³ Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *System för medborgarskap och uppehållstillstånd för investerare i Europeiska unionen*, COM(2019) 12 final, s. 23.

I. LÄNDER I EU:S GRANSKAP

1. LÄNDER SOM HAR VARIT VISERINGSFRIA I MINDRE ÄN SJU ÅR

GEORGIEN

1. Anpassning av viseringspolitiken

Georgien har ett viseringsfritt system med 24 länder som finns med på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav¹⁴: Armenien, Azerbajdzjan, Bahrain, Belarus, Belize, Botswana, Dominikanska republiken, Ecuador, Iran, Jordanien, Kazakstan, Kirgizistan, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Ryssland, Saudiarabien, Sydafrika, Tadzjikistan, Thailand, Turkiet, Turkmenistan och Uzbekistan.

Georgien gjorde inga framsteg mot ytterligare anpassning av viseringspolitiken under 2022.

2. Dokumentsäkerhet, inklusive biometri

Georgien har utfärdat biometriska pass sedan 2010. Icke-biometriska pass kommer att ha fasats ut helt den 1 januari 2025, när de sista pass som för närvarande är i omlopp löper ut. Som ett led i samarbetet med Interpol utbyter Georgien information om förlorade och stulna pass.

3. Integrerad gränsförvaltning, migrationsförvaltning och asyl

Georgien fortsatte sina insatser för att ta itu med frågan om ogrundade asylansökningar som lämnas in av landets medborgare i medlemsstaterna. På grundval av en ny lag om in- och utresetillstånd som trädde i kraft i januari 2021, har de georgiska myndigheterna under 2022 genomfört utresekontroller vid de georgiska gränsövergångsställena. Georgien rapporterar att detta system under perioden 2021/2022 gjorde det möjligt att förhindra utresor för totalt 4 677 georgiska medborgare som ansågs utgöra en risk för irreguljär migration till EU.

¹⁴ Bilaga I till förordning (EU) 2018/1806.

De georgiska myndigheterna gjorde ytterligare ansträngningar för att ta itu med denna fråga genom att lagföra personer och grupper som är inblandade i smuggling av migranter, inbegripet dem som är inblandade i att tillhandahålla falsk information om utsikterna för att lämna in framgångsrika asylansökningar i EU. Antalet personer som faktiskt åtalats är dock fortfarande lågt (11 år 2022).

Georgien samarbetar regelbundet med berörda EU-medlemsstater i frågor som rör viseringsfria resor, inbegripet förebyggande av irreguljära vistelser för georgiska medborgare. År 2022 omfattade detta samarbete utplacering av 16 georgiska poliser i vissa EU-medlemsstater för att bistå lokala brottsbekämpande myndigheter med åtta gemensamma insatser.

Georgien har ett regelbundet samarbete med Frontex, baserat på ett samarbetsavtal om operativt samarbete som förnyades 2021. Ett antal Frontex-tjänstemän är utplacerade vid gränsövergångsställen på land och till sjöss samt vid de internationella flygplatserna i Tbilisi och Kutaisi. Georgiska poliser har också utplacerats på berörda flygplatser i EU:s medlemsstater. Huvudsyftet med detta samarbete är att förhindra att georgiska medborgare missbrukar viseringsfria resor, bland annat genom att lämna in ogrundade asylansökningar.

Georgien samarbetade nära med medlemsstaterna om återtagande. De georgiska myndigheternas positiva beslut om ansökningar om återtagande uppgår i genomsnitt till 98 % för hela perioden 2017–2022. Georgien samarbetade också mycket nära vid återvändanden, bland annat vid repatrieringsflygningar för återvändanden. År 2022 deltog georgiska ledsagare i Frontex utbildning om uppsamlade återvändandeinsatser¹⁵ för att säkerställa högsta möjliga EU-standard under genomförandet av sådana insatser. Flera medlemsstater och Frontex välkomnade det goda samarbetet med Georgien när det gäller användningen av repatrieringsflygningar för återvändande.

4. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

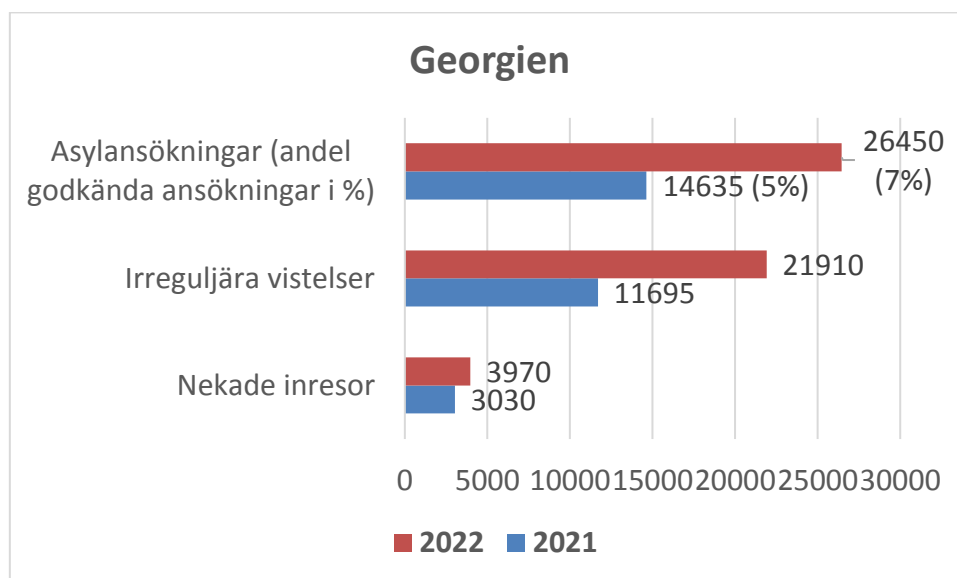
År 2022 ökade antalet ansökningar om internationellt skydd från georgiska medborgare i medlemsstaterna med 81 % jämfört med 2021: 26 450 ansökningar lämnades in 2022 jämfört med 14 635 året innan. Andelen godkända asylansökningar¹⁶ ökade från 5 % år 2021 till 7 % år 2022.

År 2022 stod georgiska medborgare för 25 irreguljära gränspassager till medlemsstaterna. Antalet georgiska medborgare som upptäcktes vistas irreguljärt i en medlemsstat ökade med 87 % – dvs. 21 910 personer år 2022 jämfört med 11 695 året innan. Antalet georgiska medborgare som nekades inresa ökade med 31 %, från 3 030 under 2021 till 3 970 under 2022.

År 2022 ökade antalet återvändandebeslut som fattats för georgiska medborgare med 50 % (16 275 år 2022 jämfört med 10 820 året innan) liksom antalet personer som återvände (7 760 år 2022 jämfört med 4 935 året innan, en ökning med 57 %). Andelen återvändande steg något, från 46 % 2021 till 48 % 2022.

¹⁵ Vid uppsamlade återvändandeinsatser hämtas de återvändande från avreseflygplatsen av myndigheterna i destinationslandet. Transportmedel och ledsagare tillhandahålls av detta tredjeland.

¹⁶ I denna rapport räknas andelen godkända asylansökningar som andelen positiva beslut i första instans (däribland skydd enligt Genèvekonventionen, alternativt skydd och humanitär status) av det totala antalet beslut i första instans. En definition finns här: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_sv.

Källa: Eurostat

5. Allmän ordning och säkerhet

Georgien fortsatte sina insatser för att bekämpa korruption. År 2022 antog parlamentet lagstiftning om inrättande av byrån för korruptionsbekämpning, en byrå med ansvar för utvecklingen av politiken för korruptionsbekämpning och övervakningen av dess genomförande. Dess behörighet omfattar övervakning av hur tjänstemän på hög nivå redovisar sina tillgångar och av politiska partiers finansiella verksamhet, skydd av visselblåsare samt identifiering och förebyggande av intressekonflikter i offentliga institutioner.

Ramen för samordning av politiken har inrättats, men den viktigaste samordningsplattformen för korruptionsbekämpning, det nationella rådet för korruptionsbekämpning, har inte sammanträtt sedan 2019. Efter inrättandet av byrån för korruptionsbekämpning fick byrån i uppdrag att samordna vissa aspekter av politiken. Byråns och rådets mandat, särskilt när det gäller politikutveckling och övervakning, måste tydligt beskrivas. I slutet av september 2023 skickade Georgien en begäran om yttrande till Venedigkommissionen om dess befintliga lagstiftning om inrättande av byrån för korruptionsbekämpning och om den särskilda utredningstjänsten.

På operativ nivå ansvarar byrån för korruptionsbekämpning vid Georgiens statliga säkerhetstjänst för korruptionsbekämpningen. Uppgiften utfördes också av förvaltningskontoret, som stöder genomförandet av korruptionsbekämpningspolitiken bland tjänstemän i Georgien, som har förvaltningen av systemet för redovisning av tillgångar och intressen för offentliga tjänstemän som ett av sina främsta ansvarsområden. Under de första nio månaderna 2022 åtalades totalt 115 personer för korruption och 95 dömdes. Ansvaret för redovisning av tillgångar har nu överlämnats till byrån för korruptionsbekämpning.

Korruption på hög nivå är fortfarande något som måste åtgärdas, särskilt utmaningen med storskaliga egenintressen och deras inflytande på det politiska, rättsliga och ekonomiska området. I februari 2023 drog Georgien sig ur OECD:s nätverk för övervakning av korruption i Östeuropa och Centralasien (OECD/CAN).

Georgien deltar i gruppen av stater mot korruption (Greco). Landet har genomfört eller hanterat åtta av de sexton rekommendationerna i den fjärde utvärderingsrapporten. I maj 2023 genomförde Georgien en utestående Greco-rekommendation genom att utvidga systemet för redovisning av

tillgångar till att omfatta alla åklagare. En rekommendation om att begränsa domarnas immunitet till verksamhet som rör deras deltagande i domstolsbeslut ("funktionell immunitet") återstår att genomföra.

Georgien har ansträngt sig för att förbättra de rättsliga verktygen för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, genom att öka finansövervakningstjänstens befogenheter och inrätta en ständig interinstitutionell kommission. Kommissionen har i uppdrag att utarbeta och för regeringen lägga fram den nationella strategin och handlingsplanen för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism för perioden 2023–2025. Kommissionens första arbetssession hölls den 20 september 2022. På operativ nivå antogs nya riktlinjer i maj 2022 om beslagtagande av virtuell valuta, vilka nu ofta används av utredare och åklagare i brottmål som rör penningtvätt.

När det gäller kampen mot terrorism antogs i januari 2022 den nya nationella strategin för terrorismbekämpning 2022–2026 och dess motsvarande handlingsplan. Strategin omfattar antagandet av en mekanism för finansiella sanktioner där rekommendationerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder (FATF) och rekommendationerna i Moneyvals rapport om Georgien 2020¹⁷ beaktas. Georgiens statliga säkerhetstjänst fortsatte att aktivt samarbeta med Europol genom att ansluta sig till den gemensamma sambandsgruppen för terrorismbekämpning och delta i analytiska projekt, inbegripet programmet för att spåra finansiering av terrorism (TFTP).

Enligt den nationella strategin för bekämpning av organiserad brottslighet 2021–2024 inriktar de georgiska brottsbekämpande organen sina insatser på att bekämpa it-brottslighet och narkotikahandel riktad mot EU, där den sistnämnda är en betydande inkomstkälla för kriminella grupper. Georgien rapporterade en ökning av relevant personal 2022, en insats för att öka samarbetet mellan olika aktörer och lanseringen av kampanjer för att öka allmänhetens medvetenhet, särskilt om faror kopplade till it-brottslighet. Georgien har också ansträngt sig för att införa begreppen "gemenskapsorienterad brottsbekämpning" och "underrättelsestyrd brottsbekämpning" bland sina brottsbekämpande organ, bland annat på grundval av resultaten av det EU-finansierade projektet om stöd till kampen mot organiserad brottslighet i Georgien¹⁸.

Georgien upprätthåller ett nätverk av polisattachéer i många EU-medlemsstater och ett sambandskontor vid Europol. Samarbetet ligger särskilt nära Europols europeiska centrum för grov och organiserad brottslighet (ESOCC) som riktar in sig på kriminella grupper baserade i de länder som omfattas av det östliga partnerskapet. Georgien deltar också aktivt i verksamhet inom Europeiska sektorsövergripande plattformen mot brottshot (Empact). År 2022 deltog Georgien i åtta operativa handlingsplaner av 15 och en nationell Empact-samordnare nominerades. Ett samarbetsavtal med Cepol, som ersätter det tidigare samarbetsavtalet, undertecknades den 22 juni 2022.

I september 2022 undertecknade Georgien ett andra avtal om tekniskt samarbete med Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA). Det finns flera nationella datainsamlingssystem i Georgien, varav vissa är kompatibla med EMCDDA:s protokoll.

Georgien är stödmottagare för projektet EMCDDA4GE, som är inriktat på kunskapsöverföring och kapacitetsuppbyggnad på områdena narkotikaövervakning, rapportering, förebyggande och behandling.

¹⁷ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>.

¹⁸ <https://police.ge/en/ministry/structure-and-offices/international-relations-department/donor-coordination/proectebis-shesakheb/ongoing-projects/teqnikuri-daxmareba-organizaciuli-danashauli>.

Den 28 september 2022 ingick Georgien ett samarbetsavtal med Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo). Som en del av samarbetet med Eurojust deltog Georgien 2022 i två gemensamma utredningsgrupper med motparter i EU. Georgien har utsett en sambandsåklagare vid Eurojust.

6. Yttre förbindelser och grundläggande rättigheter

I den femte rapporten om upphävandemekanismen för viseringar rekommenderade kommissionen att Georgien till fullo anpassar förfarandet för utnämning av domare i Högsta domstolen till Venedigkommissionens rekommendationer¹⁹ och antar och genomför lagstiftning för utvärdering av dessa domares integritet och prestationer.

Georgien har ännu inte fullt ut genomfört de relevanta rekommendationerna från Venedigkommissionen. Landet måste ännu säkerställa att kandidater i utnämning förfarandet för domare till Högsta domstolen har faktisk överklaganderätt, genom att klargöra den bindande karaktären hos Högsta domstolens beslut för det högsta rättsliga rådet. Georgien har inte inlett processen med att utarbeta lagstiftning om ytterligare integritetskontroller för domare i Högsta domstolen med deltagande av internationella experter med utslagsröst.

I den femte rapporten om upphävandemekanismen för viseringar rekommenderade kommissionen också att Georgien säkerställer oberoendet för sin dataskyddsmyndighet, tjänsten för skydd av personuppgifter. En ny lag om dataskydd antogs i juni 2023 och översändes till Venedigkommissionen för yttrande i september 2023. Lagen syftar till att anpassa Georgiens lagstiftning till EU:s regelverk och innebär på det hela taget förbättringar jämfört med 2011 års lag. Flera frågor återstår dock att lösa, särskilt när det gäller regler om internationella överföringar av uppgifter och vissa undantag/begränsningar av rätten till dataskydd.

7. Rekommendationer

I stort fortsätter Georgien att uppfylla riktmärkena för viseringsliberalisering och landet har vidtagit åtgärder för att följa kommissionens tidigare rekommendationer. Det behövs dock ytterligare insatser. I synnerhet måste landet vidta följande åtgärder:

- a) Anpassa viseringspolitiken till EU:s förteckning över tredjeländer som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.
- b) Stärka insatserna för att ta itu med frågan om ogrundade asylansökningar och irreguljära vistelser i medlemsstaterna.
- c) Delta i Empacts operativa handlingsplan om smuggling av migranter.
- d) Inrätta ett kontor för återvinning av tillgångar och ett kontor för förvaltning av tillgångar och intensifiera insatserna för återvinning av tillgångar från spårning, frysning, hantering, förverkande och avyttring av tillgångar.
- e) Anta en ny strategi och en handlingsplan mot korruption, med tillräckliga resurser för att genomföra dem, och särskilt uppmärksamma utredningar, lagföring och domar i korruptionsmål på hög nivå.

¹⁹ Rekommendationer i Venedigkommissionens yttrande N949/2019, antagna den 24 juni 2019 och därefter även den 30 september 2020 och den 1 april 2021.

- f) Se till att lagstiftningen om byrån för korruptionsbekämpning, den särskilda utredningstjänsten och tjänsten för skydd av personuppgifter införlivar Venedigkommissionens rekommendationer.

UKRAINA

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland sitt fullskaliga anfallskrig mot Ukraina. Motreaktionen från Europeiska unionens och världssamfundets sida var enad och unik i sitt slag. En viktig del av svaret var medlemsstaternas enhälliga beslut om ett förslag från kommissionen om att aktivera direktivet om tillfälligt skydd²⁰, varigenom tillfälligt skydd beviljades för ukrainska medborgare (och andra kategorier av personer) som fördrivits från Ukraina den 24 februari 2022 eller senare. Rådet enades den 28 september 2023, på grundval av ett förslag från kommissionen, om att förlänga aktiveringen av direktivet om tillfälligt skydd från den 4 mars 2024 till den 4 mars 2025.

Sedan dess har det viseringsfria systemet mellan EU och Ukraina underlättat resor till och från Ukraina, vilket stöder genomförandet av tillfälligt skydd i EU.

1. Anpassning av viseringspolitiken

Ukraina har ett viseringsfritt system med 15 länder som finns med på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav: Armenien, Azerbajdzjan, Bahrain, Belarus, Ecuador, Kazakstan, Kirgizistan, Kuwait, Mongoliet, Oman, Qatar, Saudiarabien, Tadzjikistan, Turkiet och Uzbekistan.

Inga framsteg gjordes mot en större anpassning till EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav under 2022.

2. Dokumentsäkerhet, inklusive biometri

Ukraina har utfärdat biometriska pass sedan 2015. De sista passen utan biometriska uppgifter utfärdades 2016, och de planeras vara helt utfasade 2026, då de löper ut.

Verksamheten vid den statliga migrationstjänsten, som är en del av inrikesministeriet och som ansvarar för pass, avbröts den 24 februari 2022, men återupptogs när den nödvändiga utrustningen flyttades till ett säkert territorium. För närvarande fungerar alla informationssystem inom den statliga migrationstjänsten normalt, utom i territorier som är föremål för olaglig rysk ockupation.

Den 28 februari 2022 antogs en undantagsåtgärd som gjorde det möjligt att förlänga giltigheten för pass i upp till fem år och sätta in barns fotokort i föräldrarnas pass för att göra det möjligt för ukrainska medborgare att resa till EU. Den 18 oktober 2022 utvidgades detta tillfälliga förfarande också till att omfatta nödresor, t.ex. vid akuta behov av medicinsk behandling eller dödsfall av en släkting utomlands.

Utbyte av information om stulna och försvunna handlingar mellan behöriga ukrainska myndigheter och överföring av dessa till Interpols databaser över stulna och försvunna handlingar skedde utan avbrott, även efter det att Rysslands anfallskrig inleddes.

3. Integrerad gränsförvaltning, migrationsförvaltning och asyl

Rysslands fullskaliga invasion och anfallskrig mot Ukraina har framkallat den största befolkningsförflyttningen i Europa sedan andra världskriget. Miljontals ukrainare tvingades lämna sina boställningsorter och resa utomlands eller till Ukrainas västra regioner. Förflyttningssituationen för människor som drabbats av Rysslands anfallskrig mot Ukraina förändras ständigt, beroende på hur fientligheterna utvecklas.

²⁰ Rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, ST/6846/2022/INIT, EUT L 71, 4.3.2022, s. 1.

Efter den 24 februari 2022 påverkades förvaltningen av Ukrainas gränser av Rysslands aggression. Vissa gränsområden ockuperades av Ryssland, andra blev en krigszon. I områden som gränsar till Ryssland, Belarus och den transnistrisk delen av gränsen till Moldavien stängdes alla 111 gränsövergångsställen av säkerhetsskäl. Betydande mängder specialutrustning gick förlorade (togs eller förstördes). Ukrainas gränsbevakningstjänstemän, liksom andra institutioner inom inrikes frågor, har varit starkt engagerade i landets försvars- och civilskyddsinsatser, men gränskontrollerna förblev effektiva, vilket visar på anmärkningsvärd motståndskraft och operativ kapacitet.

Utarbetandet av en ny handlingsplan för integrerad gränsförvaltning för 2023–2025 har inletts och bör ta upp återställandet av gränsförvaltningen i de delar av statsgränsen som inte längre är ockuperade. I avvaktan på att den nya handlingsplanen antas fortsätter arbetet med de återstående åtgärderna i handlingsplanen för 2020–2022.

Under krigsförhållandena efter den 24 februari 2022 fortsatte Ukraina samarbetet om gränsförvaltning med partner i EU, både medlemsstaterna och EU:s byråer, särskilt Frontex. Bland annat genomfördes en gemensam analys av hot mot gränssäkerheten tillsammans med Slovakien, Polen, Ungern, Rumänien och Moldavien, och en gemensam ukrainsk-tysk analys av gränsförvaltningen genomfördes tillsammans med Tysklands federala polis. Frontex personal som stödde Ukraina på flygplatser och vid gränsövergångsställen drogs dock tillbaka på grund av den ryska aggressionen.

Den potentiella ökningen av skjutvapensmuggling är ett problem för EU och Ukraina. I februari 2023 började EU genomföra EU-förteckningen över åtgärder mot avledning av skjutvapen och andra handeldvapen och lätta vapen i samband med Rysslands angrepp mot Ukraina²¹. Det finns ett särskilt fokus på att fullt ut utnyttja gränssäkerhetsåtgärder vid EU:s yttre gränser för att upptäcka smuggling av skjutvapen och där medlemsstaterna (särskilt tull- och gränsbevakningstjänstemän/kustbevakningstjänstemän), Frontex, Empact, Europol och Europeiska unionens gränsövervakningsuppdrag i Moldavien och Ukraina (EU BAM) är de viktigaste aktörerna.

Ukraina fortsätter att vidta åtgärder mot irreguljär migration. År 2022 upptäckte tjänstemän vid invandringsmyndigheter 5 062 migranter som befann sig i en irreguljär situation, varav 336 irreguljärt hade rest in på territoriet på ett irreguljärt sätt, och 26 kriminella grupper som var inblandade i smuggling av migranter upplöstes.

Asylansökningar fortsatte att behandlas i Ukraina 2022, med 205 personer som ansökte om skydd och 46 positiva beslut. I slutet av 2022 var 2 523 erkända flyktingar registrerade som bosatta i Ukraina.

4. Övervakning av migrationstrender, tillfälligt skydd, ansökningar om internationellt skydd och återtagande

Sedan februari 2022 har inresa i EU registrerats för över 16 miljoner personer på flykt från kriget, varav 14 miljoner var ukrainska medborgare, medan antalet ukrainska medborgare som korsade gränsen från EU till Ukraina uppgick till 11,4 miljoner²². Inresorna var betydligt fler under de första månaderna av den ryska aggressionen, med ett veckogenomsnitt på 800 000 inresor och toppnoteringar på över 200 000 dagliga inresor vid EU:s gräns mot Ukraina. Från april 2022 och framåt stabiliserades trenden kring omkring 240 000 inresor per vecka och antalet gränspassager mellan EU och Ukraina återgick till samma nivåer som före anfällskriget och pandemin²³.

²¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6929-2023-INIT/en/pdf>.

²² Siffrorna för in- och utresor visar antalet förflyttningar över gränserna, inte enskilda personer.

²³ För närmare information om situationsbilden, se meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet *Tillfälligt skydd för människor som flyr Rysslands anfällskrig mot Ukraina: läget efter ett år*, COM(2023) 140 final.

Efter ovannämnda aktivering av direktivet om tillfälligt skydd beviljades 4 271 890 ukrainska medborgare tillfälligt skydd i EU och i de associerade länderna 2022. År 2022 ansökte dessutom 27 135 ukrainare om internationellt skydd i medlemsstaterna (jämfört med 6 250 år 2021), med en andel godkända ansökningar på 88 % (jämfört med 17 % år 2021). Medlemsstaterna rapporterade inga problem i genomförandet av återtagandeaftalet mellan EU och Ukraina.

5. Allmän ordning och säkerhet

Efter att Ukraina beviljats status som kandidatland till EU i juni 2022 inledde den ukrainska regeringen en reform av Ukrainas övergripande brottsbekämpningssektor, vilken fortfarande pågår.

Även om krigsförhållandena komplicerade brottsbekämpningen fortsatte insatserna för att bekämpa narkotikahandeln. En ny strategi för statlig narkotikapolitik för 2023–2030 utarbetades. För att förhindra avledning/icke-medicinsk användning av läkemedel som innehåller narkotika eller psykotropa ämnen infördes den 1 november 2022 en skyldighet att endast tillhandahålla dessa produkter enligt recept.

Ukraina fortsatte också det internationella samarbetet på detta område inom EU BAM och inom ramen för Empact. Även om samarbetet saktade ner efter den ryska aggressionen avbröts det inte helt. Ukrainas brottsbekämpande organ har för avsikt att intensiviera samarbetet med EU-partner på detta område, särskilt för att motverka smuglingen av olaglig narkotika från Afghanistan, Iran och Pakistan.

När det gäller kampen mot organiserad brottslighet godkände regeringen en ny handlingsplan den 27 september 2022. Kampen mot den organiserade brottsligheten fortsatte, även om den försvårades av krigsförhållandena. En särskild insats gjordes mot kriminella gäng som försökte stjäla humanitärt bistånd och annat bistånd som anlände till Ukraina. Samarbetet med Europol och Interpol fortsatte. Den 19 oktober 2022 trädde samförståndsavtalet om sekretess och informationssäkring mellan Ukraina och Europol i kraft. Det möjliggjorde ett direkt informationsutbyte mellan Ukraina, Europol, EU:s medlemsstater och tredjeländer.

Samarbetet på operativ nivå fortsatte också med de brottsbekämpande organen i EU:s medlemsstater, särskilt genom gemensamma utredningsgrupper för kampen mot de farligaste gränsöverskridande brotten samt för centrala internationella brott som begåtts i samband med den internationella väpnade konflikten.

Under den interimistiska reformperioden 2019–2021 testades ett öppet urvalsförfarande, inklusive integritets-, professionalism- och ledarskapskontroller, för åklagarna på ledningsnivå. Sedan åklagarrådet återupprättades hösten 2021 har dock detta positiva arbete inte fortsatt. Förfarandet har brister när det gäller insyn, meritokrati och trovärdiga integritetskontroller. Åklagarrådets resurser och kapacitet att utföra sitt uppdrag på detta område är fortfarande begränsade.

I augusti 2023 antog Ukrainas regering strategin för återvinning av tillgångar för 2023–2025, och fastställde strategiska riktlinjer för att förbättra den rättsliga och institutionella ramen liksom samarbetet mellan avdelningar och internationellt samarbete. Handlingsplanen för genomförandet av strategin återstår att utarbeta.

Ukraina fortsatte sina ansträngningar för att förbättra den strategiska ramen för korruptionsbekämpning. Den 20 juni 2022 antog parlamentet strategin mot korruption för 2021–2025, inklusive 72 mål som ska nås senast 2025. År 2022 slutfördes det utdragna urvalsförfarandet för de högsta posterna vid den särskilda åklagarmyndigheten för korruptionsbekämpning (Sapo). I juli 2022

tillsattes befattningarna chef och biträdande chef för Sapu. En ny direktör för Ukrainas nationella byrå för korruptionsbekämpning (Nabu) valdes också ut och utnämndes i mars 2023 i en öppen och meritbaserad process.

Trots rekommendationen i de två tidigare rapporterna om upphävandemekanismen för viseringar gjordes dock fortfarande inga framsteg när det gäller inrättandet av autonom avlyssning av Nabu. I juli 2023 undertecknades ett avtal om samarbete mellan Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) och Nabu. En ny chef för den nationella byrån för upptäckt, spårning och förvaltning av tillgångar som härrör från korruption och andra brott (Arma) utsågs äntligen efter en ny lansering av tillsättningsförfarandet i juni 2023, även om hela förfarandet för förvaltning av tillgångar fortfarande är i stort behov av en systemreform.

Funktionen hos de olika organ som ansvarar för att bekämpa korruption påverkades av krigsförhållandena, men deras övergripande operativa effektivitet fortsätter att vara stark. År 2022 inledde Nabu totalt 456 straffrättsliga förfaranden (jämfört med 633 år 2021 och 792 år 2020). Under första halvan av 2023 inleddes 286 förfaranden. På grundval av resultaten av Nabu-utredningen och enligt Sapos förfarandevägledning gick 54 åtal mot 132 personer för korruptionsbrott till domstol 2022 (jämfört med 57 åtal mot 127 personer 2021 och 67 åtal mot 106 personer 2020). Under första halvåret 2023 gick 58 åtal mot 147 personer till domstol.

6. Yttre förbindelser och grundläggande rättigheter

Ukraina uppfyller generellt sett internationella instrument och normer för mänskliga rättigheter, medan ukrainska medborgare har drabbats hårt av Rysslands omfattande kränkningar av de grundläggande rättigheterna, vilket ukrainska myndigheter och det civila samhället har försökt avhjälpa. Undantagstillstånd infördes i början av den ryska fullskaliga invasionen, vilket medfört begränsningar av rättigheter och friheter, även om det i stor utsträckning har varit proportionerligt till de faktiska behoven och har tillämpats med försiktighet. Yttrandefriheten har bibehållits på en god nivå trots begränsningar av medielandskapet. Dessutom har en kraftig minskning registrerats av fall av diskriminering av minoriteter, däribland personer som tillhör hbtqi-gemenskapen, antisemitiska handlingar eller kränkningar av nationella minoriteter.

När det gäller rättigheterna för personer som tillhör nationella minoriteter har Ukraina för närvarande inte fullt ut genomfört rekommendationerna i Europarådets Venedigkommissions yttrande från juni 2023 om lagen om nationella minoriteter (gemenskaper), som antogs i december 2022. Andra viktiga reformer håller på att genomföras, till exempel när det gäller den nya medielagen, Istanbulkonventionen och den statliga strategin för att säkerställa lika rättigheter för kvinnor och män fram till 2030, samtidigt som utmaningar kvarstår när det gäller att reformera fängelser och barnens situation på institutioner.

7. Rekommendationer

I stort fortsätter Ukraina att uppfylla riktmärkena för viseringsliberalisering och landet har vidtagit åtgärder för att följa vissa av kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare insatser, där så är möjligt i det nuvarande sammanhanget. I synnerhet måste landet vidta följande åtgärder:

- a) Anpassa viseringspolitiken till EU:s förteckning över tredjeländer som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.

- b) Fortsätta de pågående insatserna i kampen mot organiserad brottslighet, med särskild inriktning på att bekämpa smuggling av skjutvapen och narkotika, trots de krigsrelaterade utmaningarna.
- c) Fortsätta de pågående insatserna för att bekämpa korruption, bland annat genom att anta en handlingsplan för genomförandet av strategin för återvinning av tillgångar 2023–2025 och genom att ändra Arma-lagstiftningen om förvaltning av beslagtagna tillgångar.

2. LÄNDER SOM HAR VARIT VISERINGSFRIA I MER ÄN SJU ÅR

ALBANIEN

1. Anpassning av viseringspolitiken

Albanien har ett viseringsfritt system med 13 länder som finns med på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, varav åtta är undantagna från viseringskravet permanent (Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Guyana, Kazakstan, Kina, Kuwait, Turkiet) och fem länder har ett säsongundantag för att resa in i Albanien av turistskäl mellan april och december (Bahrain, Oman, Qatar, Saudiarabien och Thailand). Dessutom kan tredjelandsmedborgare som har ett tioårigt uppehållstillstånd i Förenade Arabemiraten, giltigt minst ett år vid tidpunkten för inresan, också resa in i Albanien utan visering.

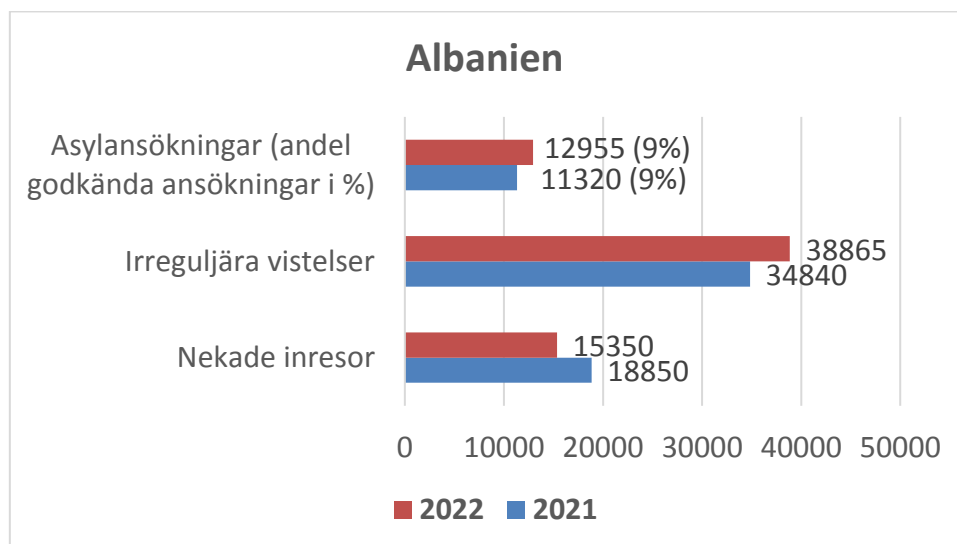
Albanien har gjort vissa framsteg mot en anpassning av viseringspolitiken. År 2023 beviljades undantaget från säsongvisering inte till Ryssland, Indien och Egypten, vilket gjordes 2022. Albanien bör fortsätta att successivt anpassa sin viseringspolitik till EU:s, särskilt när det gäller de länder som utgör migrations- eller säkerhetsrisker.

2. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

Antalet ansökningar om internationellt skydd inlämnade i medlemsstater av albanska medborgare ökade med 14 % mellan 2021 och 2022, med 12 955 ansökningar inlämnade år 2022. Andelen godkända ansökningar var 9 % 2022, samma som 2021.

År 2022 rapporterade medlemsstaterna 746 irreguljära gränspassager av albanska medborgare, 36 % färre än 2021 (1 160), medan antalet albanska medborgare som upptäcktes vistas irreguljärt i medlemsstaterna ökade med 11,5 % jämfört med 2021 (från 34 840 år 2021 till 38 865 år 2022). Antalet nekade inresor i medlemsstaterna för albanska medborgare sjönk med 18,5 % år 2022 (från 18 850 år 2021 till 15 350 år 2022).

Antalet beslut om återvändande utfärdade år 2022 (24 180) ökade med 8 % jämfört med 2021 (22 445). År 2022 rapporterades 9 745 återvändanden avseende albanska medborgare, jämfört med 8 610 året innan (en ökning med 13 %). Återvändandegraden ökade något från 38 % 2021 till 40 % 2022, vilket markerade en positiv förändring av trenden från de senaste åren.

3. Samarbete om migration, gränsförvaltning och återtagande

Albanien har varit positivt engagerat i EU:s genomförande av EU:s handlingsplan för västra Balkan. Albanien mottagningskapacitet för migranter har ökat och landets beredskapsplan för migrationstopp har uppdaterats, men måste fortfarande tilldelas full budget och antas. Albanien bör också anta en ny strategi för migration, som en uppföljning av strategin för 2019–2022. Särskilda anläggningar för ensamkommande barn bland migranter och asylsökande bör utvecklas. Tillräcklig tillgång till asylofförfarandet, effektiviteten i frivilliga återvändanden och återtagandesamarbetet med de viktigaste ursprungsländerna är områden där ytterligare arbete behövs.

Albanien fortsatte att samarbeta med medlemsstaterna om migration och gränsförvaltning. Exempel på samarbete om migration och gränsförvaltning var bland annat expertbesök, utbyte av information och bästa praxis, teknisk utrustning och utbildningskurser. Projektet om medvetandehöjande åtgärder och information för säkerhet och egenmakt för alla i Albanien (*Awareness Raising and Information for Safety and Empowerment for All – Albania, Arise All*) fortsatte att genomföras under 2022 av IOM, med stöd av Europeiska unionens asyl-, migrations- och integrationsfond samt Belgien och Nederländerna²⁴. Syftet med denna förebyggande kampanj var att öka medvetenheten bland albanska medborgare om riskerna med irreguljär migration till Europa och att tillhandahålla information om befintliga ekonomiska och utbildningsmässiga möjligheter i Albanien och lagliga migrationskanaler till Europa. Projektet inleddes i början av 2021 och avslutades i december 2022. Andra exempel på samarbete var studiebesök för albansk gränspolis (och rådgivnings- och utbildningsuppdrag).

På det hela taget rapporterade medlemsstaterna om ett gott samarbete i fråga om återtagande. Albanien fortsatte också att samarbeta med Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), särskilt genom att genomföra den gemensamma insatsen ”Albania Land” och ”Albania Sea” inom ramen för statusavtalet mellan EU och Albanien. Ett nytt statusavtal undertecknades den 15 september 2023. Albanien samarbetade också med byrån för att organisera och stödja återvändandeinsatser för albanska medborgare som irreguljärt vistas i Frankrike och andra berörda medlemsstater. Det albanska inrikesministeriet och Frontex undertecknade ett samförståndsavtal om en klagomålsmekanism för skydd av grundläggande rättigheter i juni 2023. En sambandsman från Frontex är fortfarande på plats i Albanien. På det hela taget har Albanien utvecklat ett mycket omfattande och positivt samarbete med Frontex om gränsförvaltning, som kommer att utvidgas ytterligare när det nya statusavtal som undertecknades i september 2023 börjar genomföras.

När det gäller samarbetet med EU:s asylbyrå förlängdes färdplanen för samarbete för perioden 2021–2022 till slutet av 2023. Den har gjort det möjligt för EUAA att ge stöd till de albanska myndigheterna för att stärka deras asyl- och mottagningssystem.

4. Åtgärder som vidtagits i samband med ogrundade asylansökningar

För att ta itu med frågan om ogrundade asylansökningar som lämnats in av albanska medborgare i EU antog Albanien 2022 en handlingsplan ”om förebyggande av fenomenet med asylsökande albanska medborgare i Schengen-/EU-länderna” och stärkte kontrollerna av albanska medborgare som passerar gränsen till EU. Albanien fortsatte också att stärka sitt samarbete och informationsutbyte med medlemsstaterna, särskilt med dem som berörs mest av detta fenomen. Albanien fortsatte att

²⁴ <https://albania.iom.int/sites/g/files/tmzbd11401/files/inline-files/arise-all-project-brief.pdf>.

genomföra sina två handlingsplaner och tog upp frågan om ensamkommande albanska minderåriga i Italien respektive frågan om albanska asylsökande i Frankrike.

Den albanska regeringen fortsatte också att öka medvetenheten om de rättigheter och skyldigheter som är kopplade till viseringsfritt resande till EU, i samarbete med Frontex, Europol, medlemsstaterna samt internationella organisationer som IOM, UNHCR och OSSE. Broschyrer med relevant information om kraven för viseringsfria resor och påföljderna för eventuella överträdelser av dessa skyldigheter distribueras vid alla gränsövergångsställen.

5. Medborgarskap efter investering

I den femte rapporten inom ramen för upphävandemekanismen för viseringar rapporterades att Albanien under 2022 antog ett beslut om att införa en rättslig grund för att inrikesministeriet skulle kunna inleda ett förfarande för offentlig-privat partnerskap i syfte att genomföra ett system för medborgarskap för investerare. År 2023 tillkännagav Albanien sitt beslut att upphäva initiativet om inrättande av ett system för medborgarskap för investerare.

6. Säkerhetssamarbete

År 2022 deltog Albanien i ett ökande antal internationella polisinsatser och ingick i 16 pågående gemensamma utredningsgrupper. Albanien utplacerade en andra sambandsman vid Europol i februari 2023. År 2022 ökade den albanska statliga polisen med 16,9 % antalet meddelanden som delades med internationella partner genom nätapplikationen för säkert informationsutbyte (Siena).

Albanien är det mest aktiva tredjeland som deltar i den europeiska sektorsövergripande plattformen mot brottshot (Empact).

Tack vare de goda framsteg som gjorts i genomförandet av genomförandearrangemanget om terrorismbekämpning inom ramen för den gemensamma handlingsplanen mot terrorism på västra Balkan undertecknade Albanien den 9 december 2022 tillsammans med kommissionen en översyn av arrangemanget, inklusive nya åtgärder och mer ambitiösa mål.

7. Rekommendationer

Albanien har vidtagit åtgärder för att ta itu med de flesta av kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare framsteg, och följande frågor måste tas upp:

- a) Ytterligare anpassa viseringspolitiken till EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.
- b) Fortsätta samarbetet med de medlemsstater som mottagit flest ogrundade asylansökningar från albanska medborgare och genomföra skraddarsydd informationsskampanjer om det viseringsfria systemet.
- c) Avstå från att inrätta ett system för medborgarskap för investerare.

BOSNIEN OCH HERCEGOVINA

1. Anpassning av viseringspolitiken

Bosnien och Hercegovina har ett viseringsfritt system med åtta länder på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav: Azerbajdzjan, Kina, Kuwait, Oman, Qatar, Ryssland och Saudiarabien (säsongsbundet) och Turkiet.

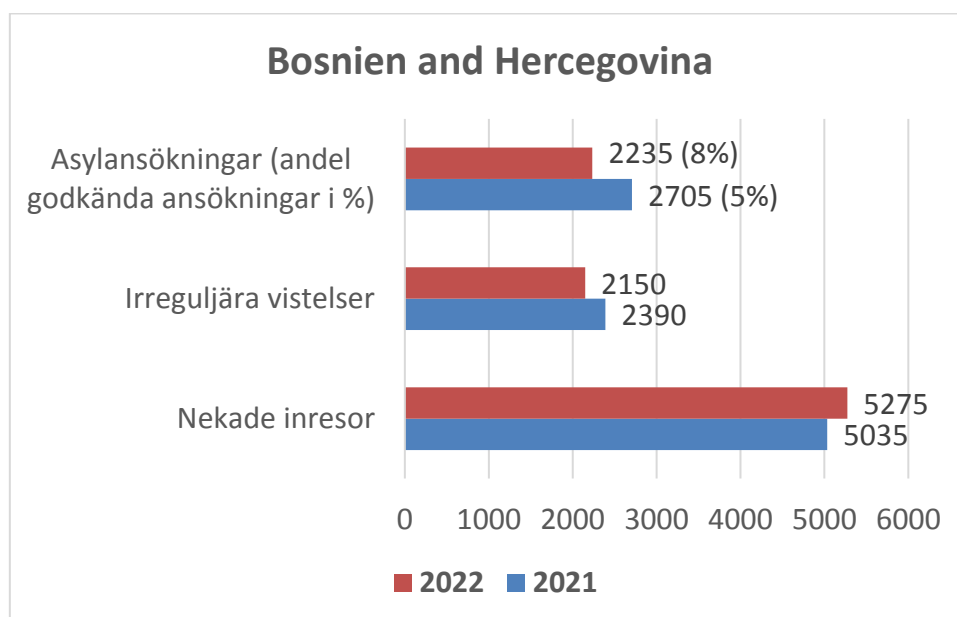
Bosnien och Hercegovina vidtog inga åtgärder under 2022 för att ytterligare anpassa viseringspolitiken. År 2023 infördes dock viseringsfria resor för medborgare i Saudiarabien för sommarturismsäsongen, och det viseringsfria systemet för Bahrain avskaffades från och med september 2023.

2. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

År 2022 lämnades 2 235 ansökningar om internationellt skydd in av bosnisk-hercegovinska medborgare till medlemsstaterna, 17 % färre än 2021 (2 705). Andelen godkända asylansökningar ökade från 5 % år 2021 till 8 % år 2022.

År 2022 rapporterade medlemsstaterna 23 irreguljära gränspassager av bosnisk-hercegovinska medborgare vid EU:s yttre gränser, jämfört med 17 år 2021. År 2022 ökade antalet medborgare från Bosnien och Hercegovina som upptäcktes vistas irreguljärt i medlemsstaterna med 19 %, med 4 900 irreguljära vistelser år 2022 jämfört med 4 105 året innan. Antalet beslut om nekad inresa ökade något under 2022 (med 5 %) från 5 035 fall år 2021 till 5 275 år 2022.

Antalet återvändandebeslut som utfärdades till medborgare i Bosnien och Hercegovina (2 745 år 2022 jämfört med 2 900 året innan) minskade med 5 %, medan antalet personer som återvände (1 260 år 2022 jämfört med 900 året innan) ökade med 40 %. Andelen återvändande ökade från 31 % 2021 till 46 % 2022.

Källa: Eurostat

3. Samarbete om migration, gränsförvaltning och återtagande

Bosnien och Hercegovina har varit positivt engagerat i EU:s genomförande av EU:s handlingsplan för västra Balkan.

Bosnien och Hercegovina antog handlingsplanen för migration och asyl (2021–2025) och slutförde det fullständiga godkännandet av dess strategiska ram. Insatser har gjorts för att utöka mottagningskapaciteten, men ytterligare framsteg återstår att göra när det gäller identifiering och mottagande av ensamkommande barn och utsatta personer. Tillgången till asyl är fortfarande begränsad i och med att det endast är tillåtet att lämna in ansökningar i huvudstaden Sarajevo. Framsteg måste också göras när det gäller handläggningen av asylärenden.

Bosnien och Hercegovina genomför strategin för integrerad gränsförvaltning och den åtföljande handlingsplanen för perioden 2019–2023. En ny lag om gränskontroll, som utarbetades 2022, förkastades i parlamentet i början av 2023. Ministerrådet bör snabbt godkänna ett nytt förslag till parlamentariskt förfarande.

Bosnien och Hercegovina har ännu inte påbörjat förhandlingarna för det statusavtal med EU som skulle göra det möjligt för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) att sätta in sin stående styrka vid landets gräns, för operativ verksamhet tillsammans med gränspoliserna.

Bosnien och Hercegovina har fortsatt ett gott samarbete om återtagande på grundval av ett avtal med EU, som genomförs på ett effektivt sätt för de flesta medlemsstater. Två medlemsstater antydde dock vissa problem avseende avslag på ansökningar om återtagande respektive snabbt utfärdande av resehandlingar för återvändande.

EU uttryckte oro över det kraftigt ökade migrationstrycket från tredjelandsmedborgare som reste in via västra Balkanrutten under 2022 och uppmanade Bosnien och Hercegovina att samarbeta på högsta möjliga nivå. I synnerhet bad EU att Bosnien och Hercegovina, om de asylansökningar som lämnats in av dessa medborgare avslås, skulle se till att återta dem i enlighet med klausulen om tredjelandsmedborgare i återtagandeaftalet mellan EU och Bosnien och Hercegovina.

Bosnien och Hercegovina fortsatte också det bilaterala samarbetet med medlemsstaterna. Inom ramen för det EU-finansierade projektet om att stärka insatskapaciteten för att hantera migrationsströmmar i Bosnien och Hercegovina (*Individual measure to strengthen the response capacity to manage migration flows in Bosnia and Herzegovina*) som genomförs av IOM är en verksamhet avsedd att stödja säkerhetsministeriet med kapacitetsuppbyggnad för att effektivt genomföra återvändanden. Inom ramen för den mekanism för hantering av återvändande som förvaltas av IOM kommer ministeriet också att få tekniskt stöd från medlemsstaterna för att genomföra hela spektrumet av återvändande.

Samarbetet mellan EUAA och Bosnien och Hercegovina inleddes 2014. En första färdplan godkändes i november 2020. En andra generationens färdplan håller på att utarbetas för perioden 2023–2025.

4. Säkerhetssamarbete

Europol stärker sitt operativa samarbete med Bosnien och Hercegovina ytterligare. En enda nationell kontaktpunkt med Europol inrättades i juni 2023 och sammankopplade alla brottsbekämpande myndigheter i landet med Europols nätapplikation för säkert informationsutbyte (Siena). En sambandsman från Bosnien och Hercegovina till Europols högkvarter utplacerades i Haag. Bosnien och Hercegovinas samordnare för Europols kontaktpunkt är också Empact-samordnare.

Bosnien och Hercegovina har ett bilateralt arrangemang om terrorismbekämpning med kommissionen som undertecknades 2019²⁵ för att genomföra den gemensamma handlingsplanen för terrorismbekämpning på västra Balkan²⁶. Genomförandet har varit försenat, men goda framsteg noterades i den senaste lägesrapporten 2022. Bosnien och Hercegovina antog 2022 en ny strategi för att bekämpa terrorism och förebygga och bekämpa våldsamt extremism. Enheterna måste anta respektive handlingsplaner. Bosnien och Hercegovina måste anta ny lagstiftning om bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, för att undvika att återigen bli grålistade efter den kommande utvärderingen av Moneyval.

Europol är en viktig berörd part i Empact och de operativa resultaten visar på ett gott samarbete med byrån.

5. Rekommendationer

Bosnien och Hercegovina har vidtagit vissa åtgärder för att ta itu med kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare framsteg, och följande frågor måste tas upp:

- a) Snarast vidta åtgärder för att anpassa Bosniens och Hercegovinas viseringspolitik till EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.
- b) Skyndsamt förhandla om, underteckna och ratificera Frontex-statusavtalet med EU.
- c) Lösa de problem om återtagandesamarbete som medlemsstaterna signalerar.

²⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-and-authorities-bosnia-and-herzegovina-endorse-arrangement-counterterrorism-cooperation-2019-11-19_sv.

²⁶ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2018-10/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

REPUBLIKEN MOLDAVIEN

1. Viseringsanpassning

Moldavien har ett viseringsfritt system med 12 länder som finns med på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Ecuador, Kazakstan, Kirgizistan, Kuba, Qatar, Ryssland, Tadzjikistan, Turkiet och Uzbekistan.

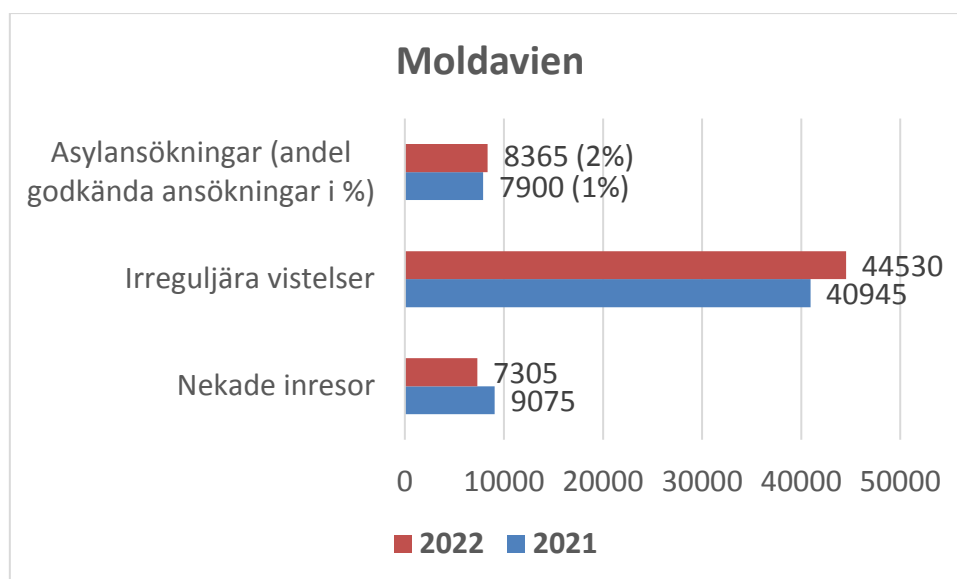
Inga framsteg gjordes mot en större anpassning till EU:s viseringspolitik 2022.

2. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

Antalet ansökningar om internationellt skydd i medlemsstaterna från moldaviska medborgare ökade med 6 % mellan 2021 och 2022: 7 900 ansökningar lämnades in 2021 jämfört med 8 365 år 2022. Andelen godkända ansökningar var 2 % 2022, jämfört med 1 % 2021.

Även under 2022 var antalet försök av moldaviska medborgare att korsa EU:s yttre gränser på irreguljärt sätt lågt (29 jämfört med 21 året innan). Antalet moldaviska medborgare som upptäcktes vistas irreguljärt i en medlemsstat ökade från 40 945 år 2021 till 44 530 år 2022 (en ökning med 9 %). År 2022 var antalet moldaviska medborgare som nekades inresa i medlemsstaterna 7 305, vilket är 19,5 % mindre än 2021 (9 075).

År 2022 ökade både antalet återvändandebeslut riktade till moldaviska medborgare och antalet återvändande, med 4 % (8 250 år 2022 jämfört med 7 940 året innan) respektive 18,5 % (2 845 år 2022 jämfört med 2 400 året innan), vilket bidrog till den högre återvändandenivån på 34 % år 2022 jämfört med 30 % året innan.

Källa: Eurostat

3. Samarbete om migration, gränsförvaltning och återtagande

Moldavien fortsatte att främja internationellt samarbete med EU:s byråer och medlemsstaterna på området gränsförvaltning. Dess aktiva roll återspeglas inom EU:s stödcentrum för inre säkerhet och gränsförvaltning, som stärkte Moldaviens samarbete inom Empact samt med Frontex, Europol, Cepol, EU:s gränsövervakningsuppdrag till Republiken Moldavien och Ukraina (EU BAM) och medlemsstaterna.

Moldavien antog också 2022 sin strategi för inrikes frågor (2022–2030) och sex sektoriella utvecklingsstrategier, varav två är inriktade på migration och gränsförvaltning: en om hantering av migrationsströmmar, asyl och integration av utlänningar och en om integrerad gränsförvaltning.

Moldavien undertecknade den 17 mars 2022 ett statusavtal om Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns (Frontex) operativa verksamhet i Moldavien. Avtalet gör det möjligt för Frontex att ge fullt utvecklat och omfattande stöd till Moldavien och ger den utplacerade stående styrkan det skydd, den immunitet och det säkerhetsskydd som krävs. Det är det första statusavtalet och den första gemensamma insatsen med verkställande befogenheter i de länder som omfattas av det östliga partnerskapet. Det operativa samarbetet mellan Frontex och Moldavien inleddes den 19 mars 2022 i och med inledandet av den gemensamma insatsen i Moldavien, och var inriktat på användningen av falska handlingar vid gränsövergångsställen.

För att stödja det utvidgade samarbetet med Moldavien är en sambandsman för Frontex, med ett regionalt mandat som omfattar länderna i det östliga partnerskapet, tillfälligt utplacerad i Chisinau sedan juli 2022 fram till dess att situationen på den ursprungligen planerade platsen för utplacering – Kiev – stabiliserats. Sambandsmannen är verksam från Chisinau och samarbetar proaktivt med institutioner i det östliga partnerskapet och upprätthåller regelbundna kontakter med nätverket av sambandsmän för invandring i Moldavien.

Moldavien fortsatte att samarbeta med medlemsstaterna om migration och gränsförvaltning. Samarbetet handlade bland annat om utbildningskurser, utrustning, operativt samarbete och expertbesök.

Frontex och medlemsstaterna rapporterade även om ett gott samarbete vad gäller återtagande.

Som svar på Rysslands anfallskrig mot Ukraina intensifierade EU sitt samarbete med Moldavien på säkerhetsområdet och ägnade särskild uppmärksamhet åt gränsförvaltning. EU mobiliserade sin fullständiga uppsättning av instrument för att tillhandahålla ytterligare utrustning och utbildning, i nära samarbete med medlemsstaterna.

4. Säkerhetssamarbete

Spridningseffekter från Rysslands anfallskrig mot Ukraina utgjorde ytterligare hot mot Moldaviens säkerhet. De moldaviska gränsstyrkorna står inför ökade risker för gränsöverskridande brottslighet, bland annat avseende människohandel och olaglig handel med narkotika och vapen. De moldaviska brottsbekämpande myndigheterna står inför intensifierade hybridhot, däribland risker för störningar av elförsörjning och uppvärmning, cybersäkerhetsattacker och fler försök från ryska medborgare att komma in i Moldavien med användning av falska dokument.

I juli 2022 lanserades EU:s stödcentrum för inre säkerhet och gränsförvaltning för Moldavien av kommissionsledamot Ylva Johansson och Moldaviens inrikesminister. Som en operativ plattform stöder EU:s stödcentrum samarbete om inre säkerhet och gränsförvaltning mellan EU, dess byråer, medlemsstaterna och de moldaviska myndigheterna. Det bedrivs inom följande prioriterade områden: handel med skjutvapen, smuggling av migranter, människohandel, förebyggande och bekämpning av terrorism och våldsamt extremism, it-brottslighet, narkotikahandel och olaglig handel med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära material.

Tack vare det samarbete som utvecklats inom ramen för EU:s stödcentrum intensifierades också samarbetet mellan Europol, Cepol och Frontex i Moldavien avsevärt. Europol har utplacerat en Europoltjänsteman och två gästande tjänstemän i Moldavien för att stödja tidig upptäckt av brottslig

verksamhet kopplad till Rysslands anfallskrig mot Ukraina, inbegripet kampen mot kriminella nätverk som utför smuggling av migranter, människohandel och annan brottslig verksamhet.

Samarbetet mellan Europol och Moldavien bygger på ett operativt avtal som trädde i kraft i juli 2015. Sedan 2015 finns en moldavisk sambandsman utstationerad vid Europols högkvarter. Moldavien deltar stadigt i den europeiska sektorsövergripande plattformen mot brottshot (Empact). År 2022 deltog Moldavien i 15 operativa åtgärder i fem olika operativa åtgärdsplaner och utsåg en nationell samordnare för genomförandet. Den 22 maj 2023 inledde rådet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna EU:s partnerskapsuppdrag i Republiken Moldavien (EUPM Moldavien) för att stärka säkerhetssektorns motståndskraft i landet på områdena krishantering och hybridhot.

I mars 2023 godkände Europeiska rådet ett stödpaket för Moldavien med fem nyckelprioriteringar, däribland säkerhet. Som en uppföljning omfördelas för närvarande 4 miljoner euro för akuta säkerhetsbehov inom ramen för det EU-finansierade programmet för stöd till skydd, transitering, frivilligt och informerat återvändande och återanpassning av medborgare i det östliga partnerskapet och tredjelandsmedborgare som berörs av konflikten i Ukraina. Medlen kommer att stödja de moldaviska gränsmyndigheterna och inrikesministeriet.

5. Rekommendationer

Moldavien har vidtagit åtgärder för att ta itu med kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare framsteg, och följande frågor måste tas upp:

- a) Ytterligare anpassa viseringspolitiken till EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.
- b) Fortsätta de pågående insatserna i kampen mot organiserad brottslighet, särskilt gränsöverskridande brottslig verksamhet som uppkom i samband med Rysslands angrepp mot Ukraina.

MONTENEGRO

1. Anpassning av viseringspolitiken

Montenegro har ett viseringsfritt system med tolv länder som finns med på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, varav sju omfattas av permanent viseringsundantag (Azerbajdzjan, Belarus, Kina, Kuwait, Qatar, Ryssland, Turkiet) och fem har ett säsonsundantag för att resa in i Montenegro av turistskäl mellan april och oktober (Armenien, Egypten, Kazakstan, Saudiarabien, Uzbekistan).

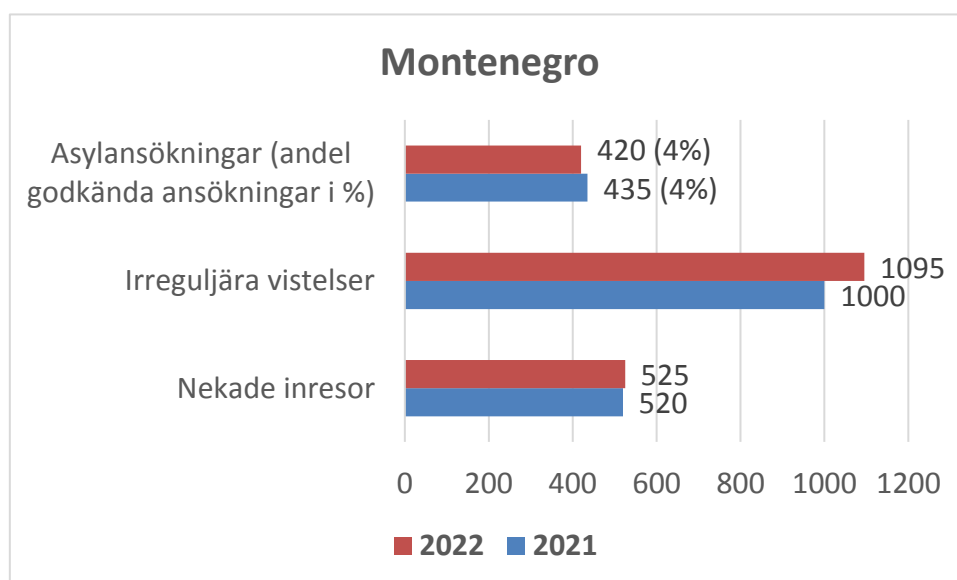
År 2023 gjorde Montenegro framsteg mot en anpassning av viseringspolitiken: undantaget från viseringskravet återkallades för medborgare i Kuba och Ecuador och för tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i Förenade Arabemiraten.

2. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

Antalet ansökningar om internationellt skydd inlämnade i medlemsstaterna av montenegrinska medborgare minskade med 3 % mellan 2021 och 2022, med 420 ansökningar inlämnade år 2022 jämfört med 435 året innan. Andelen godkända ansökningar på 4 % under 2022 förblev stabil jämfört med föregående år.

Medlemsstaterna rapporterade endast en irreguljär gränspassage 2022 av en montenegrinsk medborgare. Antalet montenegrinska medborgare som vistades irreguljärt år 2022 ökade med 9,5 % (från 1 000 år 2021 till 1 095 år 2022). År 2022 var antalet nekade inresor i medlemsstaterna för montenegrinska medborgare stabilt, med 525 avslag år 2022 jämfört med 520 året innan.

Antalet återvändandebeslut riktade till landets medborgare minskade med 12 % (435 år 2022 jämfört med 495 året innan), medan antalet personer som återvände ökade något med 2 % (265 år 2021 jämfört med 270 år 2022). Andelen återvändande ökade därmed från 54 % 2021 till 62 % 2022.

Källa: Eurostat

3. Samarbete om migration, gränsförvaltning och återtagande

Montenegro har varit positivt engagerat i EU:s genomförande av EU:s handlingsplan för västra Balkan.

För att ta itu med den ökade irreguljära migrationen inrättades en ny enhet för bekämpande av människosmuggling och gränsöverskridande brottslighet inom gränspoliserna, vilket ökade kontrollerna av irreguljär gränspassage.

Asylsystemets kapacitet stärktes och ett betydande anslag från statsbudgeten öronmärktes för att utöka mottagningskapaciteten. Montenegros asyldirektorat gjorde insatser för att minska eftersläpningen i asylansökningar.

Montenegro fortsatte också att samarbeta om migration och gränsförvaltning med medlemsstaterna, som tillhandahöll utbildning och kapacitetssuppleering, utrustning och informationsutbyte. Tekniskt bistånd från EUAA, Frontex, IOM och UNHCR tillhandahölls också inom ramen för ett EU-finansierat regionalt projekt. På det hela taget rapporterade medlemsstaterna även om ett gott samarbete i fråga om återtagande.

Montenegro och Europeiska unionen undertecknade den 16 maj 2023 ett nytt statusavtal om Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns (Frontex) operativa verksamhet i Montenegro²⁷. Det nya avtalet kommer att möjliggöra utplacering av Frontex tjänstemän var som helst på Montenegros territorium, på begäran av landets myndigheter. De två gemensamma insatser som genomförs på grundval av det nuvarande statusavtalet fortsätter att genomföras: vid ett gränsövergångsställe till Kroatien och en gemensam sjöfartsinsats som syftar till att stärka övervakningen av de blå gränserna i Adriatiska havet. På det hela taget har Montenegro ett mycket positivt samarbete med Frontex om gränsförvaltning, vilket kommer att intensifieras i och med genomförandet av det nya statusavtalet.

EUAA undertecknade en gemensam färdplan med de montenegrinska myndigheterna i december 2021. Med stöd av EUAA skapades en ny enhet för information om ursprungsland, utbildningsmoduler togs fram och standardrutiner utarbetades för att effektivisera asylförfarandena.

4. Säkerhetssamarbete

I september 2014 undertecknade Montenegro och Europol ett avtal om operativt och strategiskt samarbete. Under årens lopp har kvaliteten på den information som utbyts kontinuerligt förbättrats och samarbetet med Europol har ytterligare förstärkts – särskilt genom och tack vare Empact, Europols analysprojekt och andra initiativ. Fyra polisenheter, däribland finansunderrättelseenheten och den enhet som ansvarar för kampen mot organiserad brottslighet, har direkt åtkomst till Europols säkra kommunikationskanal Siena, vilket möjliggör ett snabbt, säkert och effektivt informationsutbyte med Europol och EU:s medlemsstater.

Montenegro har en sambandsman som är utstationerad vid Europols högkvarter och samarbetar aktivt med Europols europeiska centrum för smuggling av migranter.

Montenegro undertecknade 2019 ett bilateralt avtal med kommissionen om terrorismbekämpning för att genomföra den gemensamma handlingsplanen mot terrorism på västra Balkan. Montenegro har gjort goda framsteg i genomförandet av avtalet.

5. System för medborgarskap för investerare

Programmet för medborgarskap för investerare avslutades den 31 december 2022. Detta är en välkommen utveckling och en konkret uppföljning av rekommendationerna i den femte rapporten inom ramen för upphävandemekanismen för viseringar.

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8354-2023-INIT/sv/pdf>.

Även om systemet för medborgarskap för investerare har avslutats fortsätter Montenegro att behandla ansökningar som lämnats in inom 2022. Till följd av kommissionens rekommendation av den 28 mars 2022 om omedelbara åtgärder i samband med den ryska invasionen av Ukraina när det gäller system för medborgarskap för investerare och system för uppehållstillstånd för investerare²⁸ införde Montenegro ytterligare granskningsförfaranden i ansökningsprocessen, för att kontrollera om sökande finns med på sanktionslistan eller är kända som enheter vars medel kommer från olagliga källor. Inrikesministeriet har också begärt ytterligare kontroller av den nationella säkerhetsbyrån för ansökningar från ryska och belarusiska medborgare. Efterhandskontroller pågår också för att avgöra om medborgarskap beviljats personer som omfattas av internationella restriktiva åtgärder, i vilka fall det montenegrinska medborgarskapet skulle återkallas.

Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka utvecklingen i detta avseende till dess att alla pågående ansökningar har behandlats.

6. Rekommendationer

Montenegro har vidtagit åtgärder för att ta itu med kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare framsteg, och följande frågor måste tas upp:

- a) Snarast vidta åtgärder för att anpassa viseringspolitiken till EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.
- b) Se till att pågående ansökningar inom ramen för det nyligen avslutade systemet för medborgarskap för investerare granskas och behandlas i enlighet med högsta möjliga säkerhetsstandarder.

²⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/recommendation-limit-access-individuals-connected-russian-belarusian-government-citizenship_sv.

NORDMAKEDONIEN

1. Anpassning av viseringspolitiken

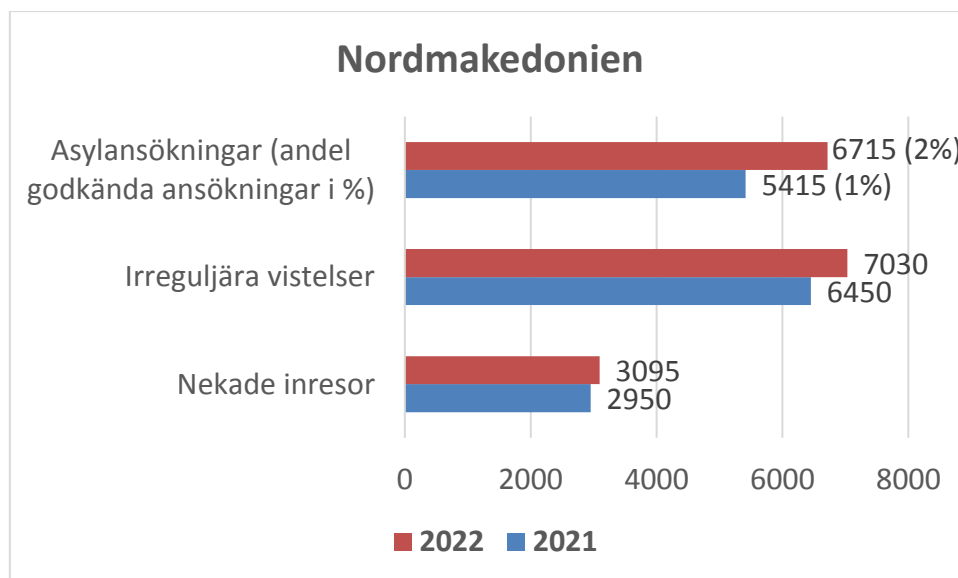
Nordmakedonien har gjort betydande framsteg när det gäller att anpassa sin viseringspolitik till EU:s viseringspolitik. I dagens läge finns det bara ett land som har viseringsfritt tillträde till Nordmakedonien men inte till EU (Turkiet). I januari 2023 återinförde Nordmakedonien viseringskravet för medborgare i Botswana och Kuba. Beslutet att tillfälligt tillåta medborgare i Azerbajdzjan att resa in i Nordmakedonien utan visering löpte dessutom ut i mars 2023 och förlängdes inte.

2. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

År 2022 ökade antalet ansökningar om internationellt skydd i medlemsstaterna från nordmakedoniska medborgare med 24 %: 6 715 ansökningar lämnades in 2022 jämfört med 5 415 året innan. Andelen godkända ansökningar var 2 % (jämfört med 1 % 2021).

År 2022 rapporterades 9 irreguljära gränspassager av nordmakedoniska medborgare på EU-nivå, jämfört med 12 året innan. År 2022 ökade antalet nordmakedoniska medborgare som upptäcktes vistas irreguljärt i en medlemsstat med 9 % jämfört med föregående år: 7 030 irreguljära vistelser 2022 jämfört med 6 450 året innan. Antalet nekade inresor ökade något med 5 %, från 2 950 nekade inresor år 2021 till 3 095 år 2022.

Förra året präglades av en ökande trend när det gäller antalet i) beslut om återvändande för medborgare i Nordmakedonien (2 910 år 2022 jämfört med 2 320 året innan, en ökning med 25 %), och ii) personer som återvände (1 590 år 2022 jämfört med 985 året innan, en ökning med 61 %). Medlemsstaterna rapporterar om ett gott samarbete om återvändande och återtagande och andelen återvändande ökade 2022 med 55 % återvändande jämfört med 42 % 2021.

Källa: Eurostat

3. Samarbete om migration, gränsförvaltning och återtagande

Nordmakedonien har varit positivt engagerat i EU:s genomförande av EU:s handlingsplan för västra Balkan.

Nordmakedonien spelar en aktiv roll i hanteringen av blandade migrationsströmmar på en av de viktigaste transitvägarna för irreguljär migration. Antalet migranter som smugglas är dock fortfarande högt, och kampen mot smuglingsnätverk måste prioriteras.

Nordmakedonien arbetar med att stärka sitt asylsystem när det gäller personer med särskilda behov och ensamkommande barn. Det krävs dock fortfarande framsteg när det gäller systematisk registrering av migranter. Beredningsplanen för hantering av stora migrationsströmmar måste fortfarande färdigställas och antas.

Nordmakedonien fortsatte att samarbeta med medlemsstaterna om migration och gränsförvaltning. Exempel på samarbete var bland annat expertbesök, utbyte av information och bästa praxis, teknisk utrustning och utbildningskurser.

Återtagandeavtal fortsätter att genomföras och på det hela taget rapporterade medlemsstaterna om ett gott samarbete i fråga om återtagande, med undantag för en medlemsstat som uppgav att förbättringar krävs.

Nordmakedonien undertecknade ett statusavtal om Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns (Frontex) operativa verksamhet i Nordmakedonien i oktober 2022²⁹. Efter ikraftträdandet av statusavtalet den 1 april 2023 inleddes en gemensam insats den 19 april 2023 med utplacering av 110 tjänstemän för att tillhandahålla stöd med gränskontroll och hantering av irreguljär migration och gränsöverskridande brottslighet längs hela gränsavsnittet mot Grekland. På det hela taget har Nordmakedonien utvecklat ett mycket omfattande och positivt samarbete med Frontex om gränsförvaltning, vilket stärktes ytterligare i april 2023 efter ikraftträdandet av statusavtalet.

När det gäller samarbetet med EUAA förblev färdplanen för samarbete för perioden oktober 2020–september 2022 ett viktigt verktyg för att stärka asylsystemet, särskilt för personer med särskilda behov och ensamkommande barn, för att förbättra utbildningen om asyl och mottagande, höja kvaliteten på asylbesluten och stärka mottagandesystemet för utsatta migranter och ensamkommande barn. EUAA och Nordmakedonien håller på att utveckla en tredje generationens färdplan, medan den andra generationen utvidgades för att säkerställa att det inte kommer att finnas några luckor.

4. Säkerhetssamarbete

Europol undertecknade ett strategiskt avtal med Nordmakedonien i januari 2007, medan ett operativt avtal undertecknades i september 2011. Graden av samarbete och informationsutbyte med Europol är god och förbättrades under 2022. En sambandsman från Nordmakedonien har varit utplacerad vid Europol sedan 2015. Nordmakedoniens brottsbekämpande myndigheter tillhandahåller information om vapen som beslagtogs och misstänkta som gripits, och de ger återkoppling när så begärs i operativ verksamhet. Nordmakedonien deltar också i Empact.

Tack vare de goda framsteg som gjorts i genomförandet av genomförandearrangemanget om terrorismbekämpning inom ramen för den gemensamma handlingsplanen mot terrorism på västra Balkan undertecknade Nordmakedonien den 9 december 2022 tillsammans med kommissionen en översyn av arrangemanget, inklusive nya åtgärder och mer ambitiösa mål.

5. System för medborgarskap för investerare

²⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12896-2022-INIT/sv/pdf>.

Nordmakedoniens medborgarskapslag tillåter medborgarskap utan tidigare krav på bosättning för personer som företräder ett ”särskilt ekonomiskt intresse” för landet. Mellan 2005 och 2022 förvärvade 121 personer medborgarskap för särskilda ekonomiska intressen (mot 40 negativa beslut)³⁰. Kommissionen upprepar att genomförandet av denna lag inte bör leda till ett systematiskt beviljande av medborgarskap i utbyte mot investeringar, eftersom detta kan utnyttjas för att kringgå EU:s viseringsförfarande för kortare vistelse och den fördjupade bedömning av enskilda migrations- och säkerhetsrisker som det medför, och därför kan påverka det viseringsfria systemet.

6. Rekommendationer

Nordmakedonien har vidtagit åtgärder för att ta itu med de flesta av kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare framsteg, och följande frågor måste tas upp:

- a) Fortsätta de goda framstegen när det gäller anpassningen av viseringspolitiken.
- b) Avstå från att möjliggöra systematiskt förvärv av medborgarskap i utbyte mot en särskild ekonomisk insats.

³⁰ Screeningrapport om Nordmakedonien, juli 2023, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-07/MK%20Cluster_1%20Draft%20screening%20report_external%20version.pdf.

SERBIEN

1. Anpassning av viseringspolitiken

I början av 2022 hade Serbien ett viseringsfritt system med 22 länder på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav. Bristen på anpassning till EU:s viseringspolitik var en av de faktorer som ledde till ökad irreguljär migration till EU via västra Balkanrutten. Detta berörde särskilt medborgare i Burundi, Indien, Kuba, Tunisien och Turkiet, som kunde resa in i Serbien utan visering och sedan irreguljärt passera medlemsstaternas yttre gränser. Problemet ledde till omedelbara och omfattande kontakter mellan kommissionen och de serbiska myndigheterna.

Till följd av detta samarbete och samordnade insatser återinförde Serbien viseringskrav för Burundi (den 21 oktober 2022, genomfördes omedelbart), Tunisien (den 21 oktober 2022, genomfördes den 22 november 2022), Guinea-Bissau (1 december 2022, genomfördes den 6 december 2022), Indien (den 9 december 2022, genomfördes den 1 januari 2023), Bolivia och Kuba (den 27 december 2022, genomfördes den 10 februari 2023 respektive den 13 april 2023).

Serbien har för närvarande ett viseringsfritt system med 16 länder som finns med på EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav: Armenien, Azerbajdzjan, Bahrain, Belarus, Indonesien, Jamaica, Kazakstan, Kina, Kirgizistan, Kuwait, Mongoliet, Oman, Qatar, Ryssland, Surinam och Turkiet.

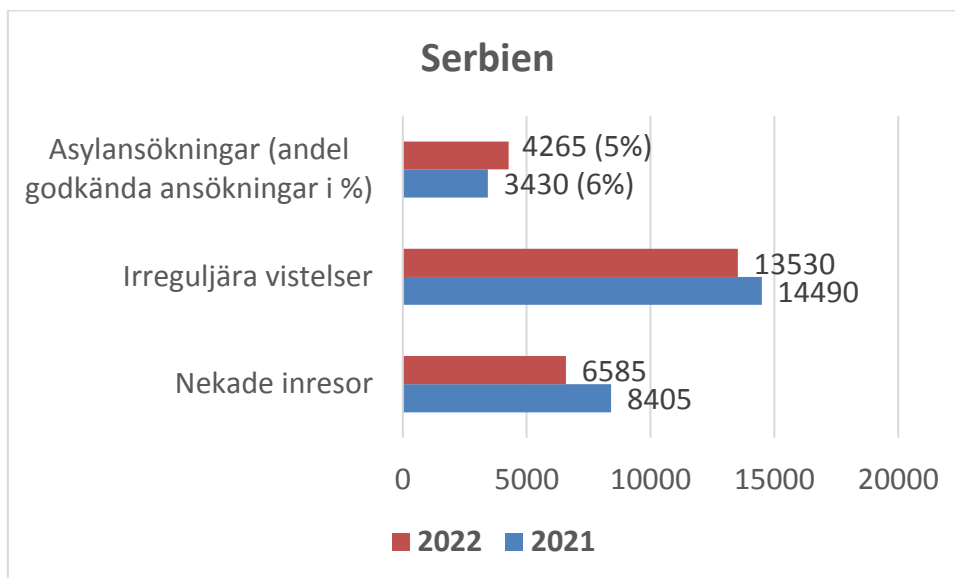
Kommissionen förväntar sig ytterligare viseringsanpassning i linje med de serbiska myndigheternas åtagande och ser fram emot ytterligare detaljer från Serbien om den tillkännagivna ”harmoniseringsplanen för viseringar” och dess effektiva genomförande.

2. Övervakning av trender avseende irreguljär migration, ansökningar om internationellt skydd, återvändande och återtagande

År 2022 lämnades 4 265 ansökningar om internationellt skydd in av serbiska medborgare i medlemsstaterna, en ökning med 24 % jämfört med 2021 (3 430), vilket innebär ett bevarande av trenden från tidigare år. Andelen godkända ansökningar minskade något från 6 % 2021 till 5 % 2022.

Serbiska medborgare stod för 32 upptäckta irreguljära passager av medlemsstaternas yttre gränser (37 under 2021). Antalet serbiska medborgare som upptäcktes vistas irreguljärt i medlemsstaterna fortsatte att minska – 13 530 personer år 2022 jämfört med 14 490 året innan (en minskning med 7 %). År 2022 minskade antalet serbiska medborgare som nekades inresa till EU med 22 % (8 405 år 2021 jämfört med 6 585 år 2022).

Antalet återvändandebeslut som utfärdades till serbiska medborgare (5 705 år 2022 jämfört med 6 045 året innan) minskade med 6 %, medan antalet personer som återvände ökade med 5 % (3 190 år 2022 jämfört med 3 035 året innan) och återvändandet ökade från 50 % år 2021 till 56 % år 2022.

Källa: Eurostat

3. Samarbete om migration, gränsförvaltning och återtagande

Serbien har varit positivt engagerat i EU:s genomförande av EU:s handlingsplan för västra Balkan och har varit delaktigt i hanteringen av det blandade migrationsflödet till EU sedan toppen av de irreguljära gränspassagera vid medlemsstaternas yttre gränser 2022.

I augusti 2022 antog Serbien en ny strategi för integrerad gränsförvaltning för perioden 2022–2027 och en handlingsplan för 2022–2024. Att förbättra gränsövervakningen och öka insatserna för att upptäcka och förebygga smuggling av flyktingar och migranter bör förbli en prioritering.

Insatserna för att identifiera och registrera migranter och personer som ansöker om internationellt skydd, inbegripet i mottagningscentrum, bör intensifieras. Att stärka asylsystemet och kapaciteten att återsända migranter utan laglig rätt att stanna är fortfarande viktiga områden för ytterligare arbete, där kommissionens stöd har ökat.

År 2022 vidtog Serbien ett antal åtgärder för att skärpa kraven för att erhålla serbiska viseringar och resa in i Serbien. Dessa ändrade villkor offentliggjordes och gavs en bred spridning på statliga webbplatser, och togs med i den operativa plattformen för International Air Transport Association som används av flygbolag vid incheckning av passagerare på flygningar till Serbien. Företrädare för serbiska diplomatiska och konsulära beskickningar förde samtal med de största flygbolagen i de länder där de är ackrediterade, och som har utnyttjats av resenärer som missbrukar det viseringsfria systemet. De serbiska myndigheterna förde också samtal med företrädare för alla större flygbolag i Belgrad, samt med turistorganisationer som arbetade med ursprungsländerna för personer som potentiellt missbrukade Serbiens viseringsfria system.

Serbien fortsatte att samarbeta med medlemsstaterna om migration och gränsförvaltning. Exempel på samarbete var finansiering, tekniskt bistånd, gemensamma gränspatruller och utbildningskurser. EU:s tekniska bistånd stöder strategin för integrerad gränsförvaltning 2022–2027, särskilt om effektiv registrering av irreguljära migranter och behandlingen av dessa ärenden, men även om samordning mellan institutioner inom migrationshanteringssystemet och återvändandeförfaranden till antingen ursprungslandet eller det land där de tidigare inresorna skedde. EU-finansieringen stöder också funktionen hos de mottagnings- och asylcentrum som förvaltas av flykting- och migrationskommisariatet, inbegripet hälso- och sjukvårdstjänster, socialt stöd och utbildning för barn

och utsatta grupper. Med stöd av EU och medlemsstaterna genomför Internationella organisationen för migration (IOM) programmet för stöd till frivilligt återvändande och återanpassning, som bygger upp kapaciteten hos Serbiens återvändandesystem och underlättar tillgången till stöd för frivilligt återvändande.

På det hela taget rapporterar Frontex och medlemsstaterna också om ett gott samarbete om återtagande.

Utmaningar har dock identifierats i återtagandet av tredjelandsmedborgare som vistas irreguljärt i EU efter att ha färdats via västra Balkanrutten. I detta sammanhang bad kommissionen Serbien att samarbeta på högsta nivå för att se till att Serbien, när asylansökningar som lämnats in av dessa medborgare avslås, kommer att återta dem i enlighet med klausulen om tredjelandsmedborgare i återtagandeavtalet mellan EU och Serbien.

Serbien har ingått ett statusavtal om Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns (Frontex) operativa verksamhet i Serbien³¹, som trädde i kraft den 1 maj 2021 och som föreskriver utplacering av enheter från den europeiska gräns- och kustbevakningens stående styrka med verkställande befogenheter på Serbiens territorium. Den första insatsen inom ramen för statusavtalet inleddes den 16 juni 2021 vid gränsen mellan Serbien och Bulgarien. I december 2022 utvidgades denna gemensamma insats till gränsövergångsställen längs Serbiens gräns mot Ungern. Förhandlingar om ett nytt statusavtal inleddes i maj 2023 och är pågående.

Serbien har en gemensam färdplan med EU:s asylbyrå som stöder den fortsatta utvecklingen av ett nationellt asyl- och mottagningssystem i linje med EU:s standarder. Serbien ingår i EUAA-nätverket för mottagande myndigheter.

4. Säkerhetssamarbete

Serbien fortsatte sitt goda samarbete med Europol och ökade sin användning av den säkra kanalen Siena. Antalet meddelanden som utbyttes ökade med 15 % mellan 2021 och 2022. Eurojust och Serbien har fortsatt sitt goda samarbete i straffrättsliga frågor, särskilt genom den serbiska sambandsåklagaren (utstationerad sedan mars 2020) vid Eurojusts huvudkontor.

Serbien deltar aktivt i Empact. År 2022 deltog Serbien i 67 operativa åtgärder och var medansvarig för en operativ åtgärd (i den operativa handlingsplanen om cannabis, kokain och heroin). Serbien fortsatte att delta i Empacts gemensamma insatsdagar.

Serbien undertecknade 2019 ett bilateralt arrangemang med kommissionen om terrorismbekämpning för att genomföra den gemensamma handlingsplanen mot terrorism på västra Balkan. Serbien lämnade regelbundna rapporter, men ytterligare framsteg krävs för att betrakta genomförandet av arrangemanget som tillfredsställande. Framför allt har Serbien ännu inte har antagit en ny strategisk ram för att bekämpa terrorism och förebygga och bekämpa våldsbejakande extremism efter det att de tidigare strategierna löpte ut 2021.

Serbien har inte slutfört någon analys av säkerhetstjänsternas och det nationella säkerhetsrådets roller och praxis i samband med brottsutredningar som rör grov och organiserad brottslighet, även om förberedande arbete har inletts. Det finns ett väletablerat samarbete med Cepol, Eurojust, Europol och Interpol, särskilt om vapenhandel, narkotikahandel och kampen mot högprofilerade organiserade kriminella grupper. Serbien måste ytterligare öka den tekniska, ekonomiska och personmässiga kapaciteten hos åklagarmyndigheten för organiserad brottslighet för att kunna utföra sina uppgifter på

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A22020A0625%2801%29>.

ett oberoende sätt (inklusive lokaler för att ta emot ny personal). Serbien bör anpassa sin nuvarande fallbaserade strategi och övergå till en strategi inriktad på kriminella organisationer, och i stället för fall av liten eller medelstor betydelse fokusera på mer betydande fall, för att avveckla stora och internationella organisationer och beslagta tillgångarna.

5. Snabbt förvärvade medborgarskap

Under de första månaderna 2023 föreslog den serbiska regeringen vissa ändringar av lagen om medborgarskap som möjliggör ett snabbt förvärv av serbiskt medborgarskap för tredjelandsmedborgare som endast har varit bosatta en kort tid i Serbien, innehar ett examensbevis för högre utbildning som erhållits i Serbien eller erkänts av Serbien och som är egenföretagare eller anställda av ett serbiskt företag.

Samtidigt som EU respekterar Serbiens suveräna rätt att besluta om sin medborgarskaps- och naturaliseringspolitik har kommissionen uttryckt sina farhågor till de behöriga serbiska myndigheterna när det gäller de eventuella säkerhetsrisker för EU som är kopplade till ett snabbt förvärv av viseringsfria reserättigheter för medborgare i länder som annars skulle behöva visering för att resa till EU. Till följd av kommissionens kontakter i denna fråga beslutade Serbiens regering att dra tillbaka förslaget.

6. Rekommendationer

Serbien har vidtagit åtgärder för att ta itu med kommissionens tidigare rekommendationer. Det krävs dock ytterligare framsteg, och följande frågor måste tas upp:

- a) Ytterligare anpassa viseringspolitiken till EU:s förteckning över länder som omfattas av viseringskrav, särskilt vad gäller länder som för EU utgör en risk i fråga om irreguljär migration eller säkerhet.
- b) Snabbt slutföra förhandlingarna om det nya Frontex-statusavtalet med EU.
- c) Till fullo genomföra klausulen om tredjelandsmedborgare i återtagandeavtalet mellan EU och Serbien.

II. ANDRA VISERINGSFRIA LÄNDER

VISERINGSFRIA LÄNDER MED SYSTEM FÖR MEDBORGARSKAP FÖR INVESTERARE

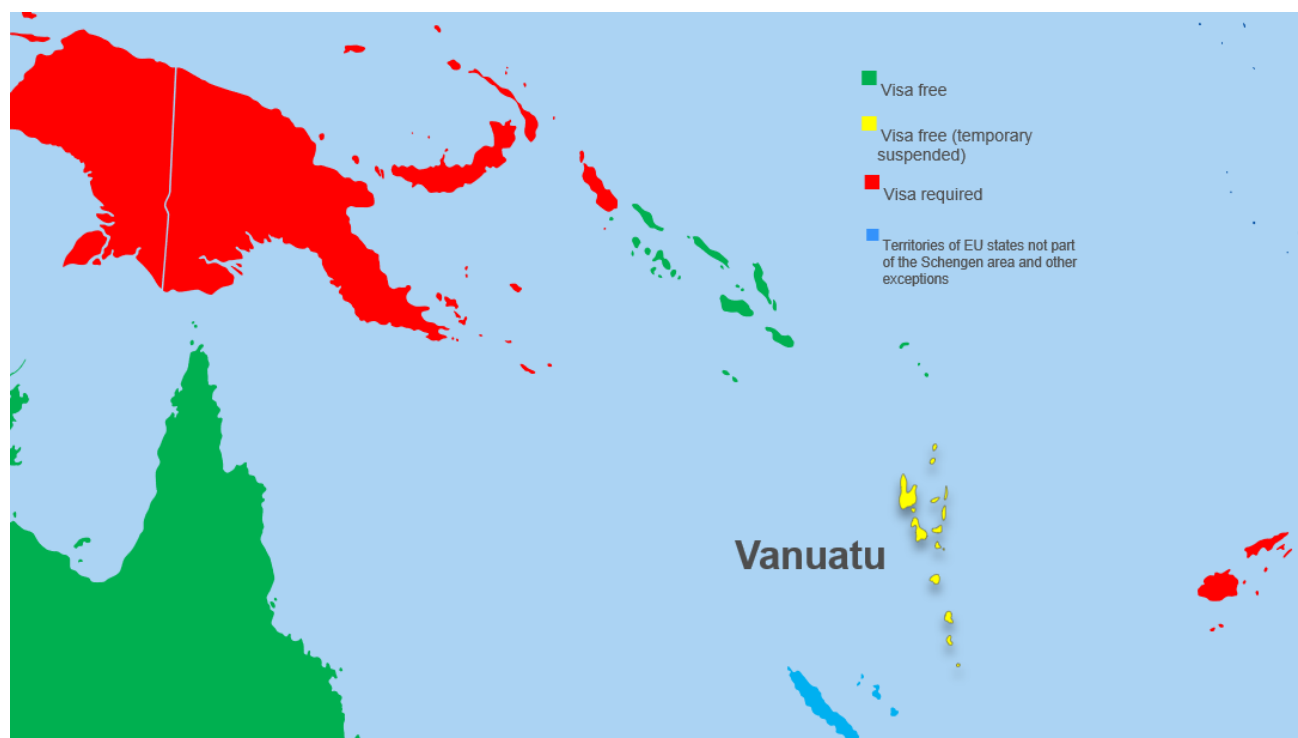
EU respekterar suveräna länders rätt att besluta om sina egna naturaliseringsförfaranden. Samtidigt kan system för medborgarskap för investerare i viseringsfria tredjeländer, system som är oförenliga med de principer och villkor som ligger till grund för undantaget från viseringskravet, utgöra säkerhetsrisker för EU och dess medlemsstater.

EU är särskilt oroad över system för medborgarskap för investerare som marknadsförs som att de ger viseringsfritt tillträde till EU. Syftet med avtal om undantag från viseringskravet är att underlätta direkta personkontakter mellan EU och ett tredjeland, inte att göra det möjligt för medborgare i andra tredjeländer som omfattas av viseringskrav att kringgå EU:s förfarande för viseringar för kortare vistelser genom erhållande av medborgarskap. Viseringsfritt tillträde till EU bör inte användas som handelsvara som kan säljas och köpas.

Denna fråga togs också upp av Europaparlamentet i dess resolution av den 9 mars 2022 med förslag till kommissionen om system för medborgarskap och uppehållstillstånd genom investering³². I resolutionen uppmanades kommissionen bland annat att utöva så stor press som möjligt för att säkerställa att tredjeländer som har system för medborgarskap för investerare och som åtnjuter viseringsfritt resande enligt bilaga II till förordning (EU) 2018/1806 avskaffar dessa system, och att lägga fram ett förslag om att ändra artikel 8 i förordning (EU) 2018/1806 för att inkludera system för medborgarskap för investerare som ett skäl för upphävande av viseringsundantag.

³² Europaparlamentets resolution av den 9 mars 2022 med förslag till kommissionen om system för medborgarskap och uppehållstillstånd genom investering (2021/2026(INL)).

VANUATU

Vanuatu har sedan 2015 ett system för medborgarskap för investerare genom vilket medborgare från andra länder utan tidigare anknytning till Vanuatu har beviljats medborgarskap och där den absoluta merparten av ansökningar bifalls. I mars 2021 hade Vanuatu utfärdat över 10 500 pass enligt sådana system, med en extremt låg avvisningsgrad.

Mellan 2017 och 2021 uttryckte kommissionen allvarlig oro och varnade Vanuatus regering för att viseringskravet skulle kunna komma att återinföras. De förklaringar som lämnades av Vanuatu var inte tillräckliga för att dämpa denna oro. Den 12 januari 2022 antog kommissionen därför ett förslag till rådets beslut om att tillfälligt upphäva avtalet om undantag från viseringskravet med Vanuatu³³. Detta var för EU det första förslaget någonsin om tillfälligt upphävande av ett avtal om undantag från viseringskravet med ett tredjeland. Den 3 mars 2022 antog rådet beslutet att delvis upphäva avtalet om undantag från viseringskravet med Vanuatu³⁴. Eftersom de omständigheter som ledde till att delar av avtalet upphävdes inte åtgärdades föreslog kommissionen den 12 oktober 2022 ett rådsbeslut om ett fullständigt upphävande av avtalet från och med den 4 februari 2023³⁵. Beslutet antogs av rådet den 8 november 2022³⁶. Den 1 december 2022 antog kommissionen därför en delegerad förordning i enlighet med artikel 8.6 b i förordning (EU) 2018/1806 i vilken det anges att undantaget från viseringskravet

³³ Förslag till rådets beslut om avbrytande av tillämpningen av delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Vanuatu om undantag från viseringskravet för kortare vistelser (COM(2022) 6 final).

³⁴ Rådets beslut (EU) 2022/366 av den 3 mars 2022 om avbrytande av tillämpningen av delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Vanuatu om undantag från viseringskravet för kortare vistelser.

³⁵ Förslag till rådets beslut om upphävande i sin helhet av tillämpningen av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Vanuatu om undantag från viseringskravet för kortare vistelser, COM(2022) 531 final.

³⁶ Rådets beslut (EU) 2022/2198 av den 8 november 2022 om upphävande i sin helhet av tillämpningen av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Vanuatu om undantag från viseringskravet för kortare vistelser.

för alla medborgare i Vanuatu upphävs från och med den 4 februari 2023 till och med den 3 augusti 2024³⁷.

Sedan upphävandet av delar av avtalet trädde i kraft har kommissionen fört en förstärkt dialog med de behöriga myndigheterna i Vanuatu³⁸ för att åtgärda de omständigheter som ledde till att undantaget upphävdes och göra det möjligt för EU att återinföra undantaget.

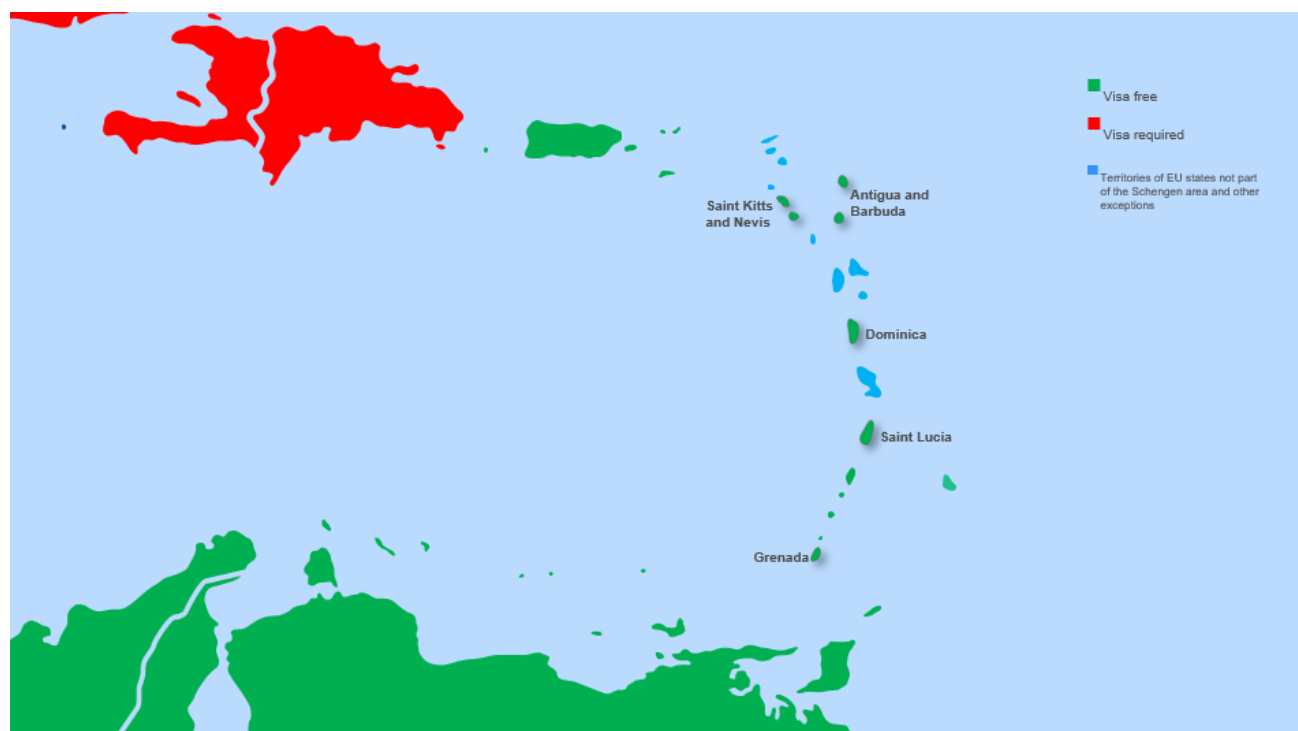
I mars 2023 utfärdade regeringen i Vanuatu en ändring av medborgarskapslagen i syfte att stärka säkerheten för dess system för medborgarskap för investerare. Kommissionens bedömning av dessa lagändringar pågår för närvarande. Man har kommit överens om att Vanuatu vid nästa möte inom ramen för den fördjupade dialogen i detalj ska förklara de lagändringar i investerarsystemen som regeringen antog i mars.

Utbytet av information med Vanuatus myndigheter kommer att fortsätta tills kommissionen anser att den har fått tillräcklig information för att kunna slutföra den bedömning som krävs för att avgöra om de omständigheter som ledde till det tillfälliga upphävandet har åtgärdats eller om de fortfarande föreligger. Beroende på resultatet av bedömningen kommer kommissionen att föreslå att upphävandet hävs eller att Vanuatu överförs till förteckningen över de länder som omfattas av viseringskrav i enlighet med artikel 8.7 i förordning (EU) 2018/1806.

³⁷ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/222 av den 1 december 2022 om tillfälligt upphävande av undantaget från viseringskravet för alla medborgare i Vanuatu.

³⁸ Artikel 8.6 a i förordning (EU) 2018/1806.

STATER I ÖSTRA KARIBIEN

Sedan 2020 har kommissionen samarbetat med de fem stater i östra Karibien som har system för medborgarskap för investerare (Antigua och Barbuda, Dominica, Grenada, Saint Kitts och Nevis samt Saint Lucia) för att få fram relevant information och relevanta uppgifter om dessa system, som enligt OECD:s klassificering kan utgöra en hög risk för integriteten hos den gemensamma rapporteringsstandarden, vilket väcker misstankar om eventuell skatteflykt och penningtvätt³⁹.

På grundval av den information som har mottagits från de behöriga myndigheterna har kommissionen dragit slutsatsen att alla investerarsystem som bedöms har ett stort antal framgångsrika sökande, med sammanlagt minst 88 000 pass utfärdade hittills. För vissa länder är siffran över 30 000 (34 500 pass utfärdade av Dominica, 36 742 av Saint Kitts och Nevis). Samtidigt är avslagsfrekvensen extremt låg (mellan 3 och 6 %), vilket tillsammans med de korta behandlingstiderna (så lite som två månader i vissa fall) väcker frågor om hur noggrann säkerhetskontrollen är.

Bland de framgångsrika sökande finns nationaliteter som annars skulle behöva visering för att resa in i EU. Enligt de uppgifter som mottagits kommer de sökande huvudsakligen från Kina och Ryssland samt Syrien, Iran, Irak, Jemen, Nigeria och Libyen m.fl. I detta avseende välkomnade kommissionen det beslut som fattades i mars 2022 av alla de fem karibiska länderna om att avbryta granskningen av ansökningar från ryska och belarusiska medborgare som en reaktion på Rysslands angrepp mot Ukraina.

De karibiska systemen för medborgarskap genom investering är för närvarande några av de minst kostsamma i världen för enskilda investerare och familjer. I vissa fall är kostnaden per person så låg som 100 000 US-dollar. De andra system som bedöms har en endast marginellt högre kostnad.

Informationsutbyte med de sökandes ursprungsland eller huvudsakliga tidigare vistelseort sker, enligt mottagna uppgifter, i viss mån i fyra av de fem bedömda länderna. Detta verkar dock inte ske på ett

³⁹ <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>.

systematiskt sätt. Alla fem länderna samarbetar med Caricoms genomförandeorgan för brott och säkerhets (Impacs) gemensamma regionala kommunikationscentrum, som hjälper till att ta fram konfidentiell information om varje medlem i ansökan. Inget av de länder som bedöms kräver dock bosättning eller ens fysisk närvaro i landet innan medborgarskap kan beviljas, eller ens under ansökningsprocessen.

I vissa fall använder sig länderna av privata aktörer under hela ansöknings- och granskningsprocessen, bland annat för personkontroller och verifiering av de handlingar som lämnas in av de sökande. Utkontrakteringen av kontrollprocessen till privata företag är ytterligare en faktor som ger upphov till tvivel när det gäller tillgången till information från brottsbekämpande myndigheter och rättsliga myndigheter i ursprungslandet eller det huvudsakliga tidigare bosättningslandet.

Slutligen ger alla fem länder i varierande utsträckning framgångsrika sökande möjlighet att ändra identitet efter att ha erhållit medborgarskap genom investeringar. I Antigua och Barbuda och Dominica är det tillåtet från och med fem år efter det att medborgarskapet erhållits, i Grenada efter ett år, och i Saint Kitts och Nevis i samband med att medborgarskapet erhålls. I vissa fall är flera namnändringar också tillåtna (enligt tillgänglig information är detta endast i Saint Kitts och Nevis begränsat till en ändring).

På det hela taget är de korta handläggningstiderna, de låga avgifterna, det stora antalet ansökningar och det låga antalet avslag samt vissa aspekter av förfarandena för säkerhetskontroll faktorer som tyder på att systemen skulle kunna utgöra vissa risker för säkerheten i EU:s medlemsstater. Det faktum att framgångsrika sökande sedan tillåts ändra sin identitet när det nya medborgarskapet har erhållits medför ytterligare potentiella säkerhetsrisker.

Medan bilaterala samråd pågår kommer kommissionen att fortsätta att arbeta i nära samarbete med dessa tredjeländer för att hitta långsiktiga lösningar när den har slutfört sin bedömning. I detta sammanhang kommer kommissionen att sammankalla de gemensamma expertkommittéer som inrättats genom de bilaterala avtalen om undantag från viseringskravet, vars syfte är att övervaka genomförandet av avtalen och lösa tvister som uppstår till följd av deras tillämpning.

SLUTSATS

Kommissionen anser att alla de åtta grannländer till EU som bedöms enligt denna rapport har vidtagit åtgärder för att ta till sig ett antal av rekommendationerna i den femte rapporten inom ramen för upphävandemekanismen för viseringar. För Georgien och Ukraina, vars medborgare beviljades undantag från viseringskravet för mindre än sju år sedan, och vars uppfyllelse av riktmärkena för viseringsliberalisering fortfarande måste rapporteras, anser kommissionen att viseringsliberaliseringens krav fortfarande uppfylls. Alla åtta länder måste dock vidta ytterligare åtgärder för att ta itu med kommissionens rekommendationer.

Medlemsstaterna rapporterar överlag om ett gott samarbete med alla åtta länder om både migration och säkerhet. Flera av dessa länder måste fortsätta att behandla ogrundade asylansökningar, bland annat genom att stärka deltagandet i Empact och fortsätta att anordna riktade informationskampanjer. Alla länder bör fortsätta att göra framsteg när det gäller anpassningen av viseringspolitiken för att förhindra risken att tredjelandsmedborgare reser in på deras territorier utan viseringar och sedan fortsätter att resa irreguljärt till EU. Det krävs också ytterligare insatser i kampen mot organiserad brottslighet och korruption.

Viseringsliberalisering har varit en viktig del av EU:s samarbete om migration, säkerhet och rättvisa med länderna på västra Balkan och i det östliga partnerskapet. Liberaliseringen underlättar rörlighet och direkta personkontakter och kan också utlösa viktiga politiska reformer i dessa länder. Fortsatt noggrann uppföljning kommer därför att ske, bland annat genom möten mellan högre tjänstemän, regelbundna möten i underutskottet för rättvisa, frihet och säkerhet och samtal mellan EU och de länder som ingår i rapporten. Uppföljningen av frågor knutna till riktmärkena för viseringsliberalisering kommer även fortsättningsvis att behandlas i kommissionens årliga utvidgningsrapporter.

Kommissionen kommer också att fortsätta att övervaka alla viseringsfria länder som har system för medborgarskap för investerare och kommer att intensifiera dialogen med dessa länder för att hitta långsiktiga lösningar som syftar till att förhindra eventuella kringgåenden av EU:s förfarande för viseringar för kortare vistelse och den fördjupade bedömning av enskilda migrations- och säkerhetsrisker som förfarandet medför.

Slutligen kommer kommissionen att fortsätta att genomföra den nya övergripande övervakningsstrategi som tillkännagavs i kommissionens meddelande av den 30 maj 2023, som omfattar alla viseringsfria tredjeländer. På grundval av resultatet av övervakningsprocessen kommer kommissionen att fortsätta att rapportera om viseringsfria tredjeländer när det gäller migrations- och säkerhetsutmaningar, utöver sina rapporteringsskyldigheter.